

Spis treści

UCHWAŁY	3
ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA.....	13
GLOSY	36
ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2008, NR 10	73
ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2008, NR C.....	78
INFORMACJE	88
Dane statystyczne – lipiec 2008 r.....	89
Dane statystyczne – sierpień 2008 r.	90

Redakcja

Jacek Gudowski

Elżbieta Stan-Stanik

Współpraca

Przemysław Gumiński, Maciej Machowski,
Radosław Nowaczewski, Maciej Plaskacz,
Elżbieta Szczepanowska, Jan Wiegner,
Tadeusz Zembrzuski, Andrzej Zielony

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Praw Obywatelskich we wniosku z dnia 19 grudnia 2007 r., RPO-566009-IV/07/AB, zagadnienia prawnego:

„Czy występowanie w sprawie w charakterze pełnomocnika strony osoby, która nie może być pełnomocnikiem, oznacza brak należytego umocowania, co powoduje nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.), czy też uchybienie to może być usunięte poprzez zatwierdzenie przez stronę czynności dokonanych przez tę osobę?”
podjął uchwałę:

Występowanie w charakterze pełnomocnika procesowego osoby, która nie może być pełnomocnikiem, oznacza brak należytego umocowania, powodujący nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.).

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, T. Ereciński, J. Gudowski, I. Koper, B. Myszka, L. Walentynowicz, T. Wiśniewski, M. Wysocka)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2008 r., VI Ga 22/08, zagadnienia prawnego:

a) „Czy zamieszczenie na fakturze VAT wystawionej przez przyjmującego zamówienie zamawiającemu adnotacji, zgodnie z którą jej podpisanie stanowi potwierdzenie właściwej jakości i kompletności zakupionego towaru i podstawę do realizacji uprawnień gwarancyjnych z tytułu zakupionych części i wykonanych usług, oznacza ukształtowanie między stronami umowy o dzieło stosunku gwarancji, do którego należy stosować *per analogiam legis* przepisy art. 577 i nast. k.c.?”

b) czy pojęcie szkody rzeczywistej (*damnum energens*) w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. obejmuje także niezaspokojone przez poszkodowanego zobowiązanie na rzecz osoby trzeciej?”

podjął uchwałę:

Zamieszczenie w fakturze VAT, wystawionej przez przyjmującego zamówienie, adnotacji, że jej podpisanie stanowi potwierdzenie właściwej jakości i kompletności zakupionego towaru oraz podstawę do realizacji uprawnień gwarancyjnych z tytułu zakupionych części i wykonanych usług, kształtuje między stronami umowy o dzieło stosunek gwarancji, do którego stosuje się przepisy art. 577 i nast. k.c.

Pojęcie straty w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. obejmuje także wymagalne zobowiązanie poszkodowanego wobec osoby trzeciej.

(uchwała z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 62/08, G. Bieniek, Z. Kwaśniewski, B. Myszk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 17 marca 2008 r., VI Ga 15/08, zagadnienia prawnego:

„1. Czy stwierdzenie przez organy wymienione w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.), że doszło do naruszenia wynikającego z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy zakazu nadużywania pozycji dominującej, stanowi prejudykat w sprawie, w której przesłanką rozstrzygnięcia jest ustalenie z tego powodu nieważności umowy?

w przypadku udzielenia pozytywnej odpowiedzi na to pytanie:

2. Czy prejudykat, o którym mowa w pkt 1 stanowi także decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydana na podstawie art. 11 a wymienionej ustawy?”

podjął uchwałę:

Jeżeli do ustalenia nieważności umowy jest to niezbędne, sąd może samodzielnie stwierdzić naruszenie zakazu nadużywania pozycji dominującej (art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, tekst jedn.: Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.), chyba że została już wydana ostateczna decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzająca nadużycie pozycji dominującej (art. 9 ustawy).

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 52/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 12 lutego 2008 r., II Cz 1850/07, zagadnienia prawnego:

„Czy pełnomocnictwo do udziału w przetargu nieruchomości (art. 977 k.p.c.) może być udzielone podmiotowi, który nie należy do kręgu osób określonych w przepisie art. 87 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Pełnomocnictwo do udziału w przetargu (art. 977 k.p.c.) może być udzielone podmiotom niewymienionym w art. 87 k.p.c.

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2008 r., II Ca 221/08, zagadnienia prawnego:

„Czy do czasu posiadania prowadzącego do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości dolicza się okres posiadania poprzedników prawnych prowadzący do nabycia w drodze zasiedzenia prawa wieczystego użytkowania

nieruchomości w sytuacji, gdy przed upływem okresu zasiedzenia prawa wieczystego użytkownika nieruchomości nastąpiło przekształcenie tego prawa w prawo własności?”

podjął uchwałę:

Do okresu posiadania samoistnego prowadzącego do nabycia własności nieruchomości w drodze zasiedzenia nie dolicza się okresu posiadania rzeczy jak użytkownik wieczysty.

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 68/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 21 lutego 2008 r., I ACa 670/07, zagadnienia prawnego:

„Czy w świetle art. 58 § 2 k.r.o. dopuszczalne jest orzeczenie w wyroku rozwodowym eksmisji małżonka któremu przysługuje lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, stanowiące jego majątek osobisty?”

podjął uchwałę:

W wyroku orzekającym rozwód nie można orzec eksmisji małżonka, któremu przysługuje lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, stanowiące jego majątek osobisty (art. 58 § 2 k.r.o.).

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 73/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2008 r., III Ca 1268/07, zagadnienia prawnego:

„Czy sprawa o uregulowanie kontaktów dziadków z wnukami, a także rodziców z dziećmi, jest sprawą o ograniczenie władzy rodzicielskiej w rozumieniu art. 509 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Sprawę o uregulowanie kontaktów dziadków z wnukami sąd pierwszej instancji rozpoznaje w składzie jednego sędziego.

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 74/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 31 marca 2008 r., II Ca 194/08, zagadnienia prawnego:

„Czy w wyniku przysądzenia własności nieruchomości na rzecz jednego nabywcy wygasły dzierżawy praw w postaci dzierżawy udziałów we współwłasności nieruchomości?”

podjął uchwałę:

Przysądzenie własności nieruchomości powoduje wygaśnięcie dzierżawy praw w postaci dzierżawy udziałów we współwłasności tej nieruchomości.

(uchwała z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 61/08, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrkowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2008 r., I ACz 278/08, zagadnienia prawnego:

„Czy na zarządzenie przewodniczącego zwracające wniosek o zabezpieczenie nieodpowiadający wymogom formalnym przewidzianym w art. 736 k.p.c., służy zażalenie?”

podjął uchwałę:

Na zarządzenie przewodniczącego w sądzie pierwszej instancji o zwrocie wniosku o udzielenie zabezpieczenia przysługuje zażalenie.

(uchwała z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 65/08, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrzkowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 14 marca 2008 r., XIII Cz 42/08, zagadnienia prawnego:

„Czy wykonanie postanowień sądu opiekuńczego, określających stałe i powtarzające się kontakty rodziców z dziećmi i zawierających nakazy każdorazowego wydania dziecka przez tego z rodziców, któremu powierzono wykonywanie władzy rodzicielskiej, a równocześnie zobowiązujących drugiego z rodziców do każdorazowego odprowadzania dziecka do miejsca jego zamieszkania po upływie terminu kontaktów następuje w trybie art. 1050 k.p.c. czy 1051 k.p.c.?”
podjął uchwałę:

Postanowienie regulujące kontakty rodziców z dzieckiem, nakazujące wydawanie dziecka przez rodzica, któremu powierzono wykonywanie władzy rodzicielskiej, oraz zobowiązujące drugiego rodzica do odprowadzania dziecka, podlega wykonaniu w postępowaniu unormowanym w art. 598¹ i nast. k.p.c.

(uchwała z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 75/08, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrzkowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 15 listopada 2007 r., II Ca 705/07, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o usunięcie niezgodności pomiędzy stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym sąd jest związany żądaniem pozwu w sytuacji, w której żądanie to obejmowało ujawnienie w dziale drugim księgi wieczystej obojga małżonków (powoda i współpowanej), jako współwłaścicieli do jednej drugiej części prawa własności nieruchomości (na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej) oraz osoby trzeciej (współpowanego), jako współwłaściciela do jednej drugiej części prawa własności nieruchomości, w miejsce obojga małżonków (powoda i współpowanej) wpisanych w dziale drugim jako współwłaścicieli na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej, a wyniki postępowania dowodowego dają podstawę do ustalenia, że rzeczywisty stan prawny nieruchomości, której dotyczy powództwo, wyraża się w tym, że małżonkowie (powód i współpowana) są współwłaścicielami do trzech czwartych części na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej, zaś osoba trzecia (współpowany) jest współwłaścicielem do jednej czwartej części?”
podjął uchwałę:

W sprawie o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym sąd jest związany żądaniem pozwu.

(uchwała z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 76/08, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrzkowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, X Wydział Gospodarczy, postanowieniem z dnia 5 maja 2008 r., X Ga 19/08, zagadnienia prawnego:

„Czy apelacja wniesiona przez przedsiębiorcę w sprawie gospodarczej, która nie została opłacona przy wniesieniu tego pisma do sądu, powinna podlegać odrzuceniu na podstawie art. 130² § 4 k.p.c. w zw. z art. 130 § 3 k.p.c. także po wejściu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 2007 r., P 39/06 (Dz.U. z 2007 r. Nr 247, poz. 1845)?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 63/08, G. Bieniek, Z. Kwaśniewski, B. Myszka)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2008 r., I ACa 193/08, zagadnienia prawnego:

„Czy nadawca może dochodzić od przewoźnika odszkodowania za szkodę spowodowaną opóźnieniem dostawy w sytuacji, gdy w ciągu 21 dni od postawienia towaru do dyspozycji odbiorcy nie zostało złożone pisemne zastrzeżenie, o którym mowa w art. 30 ust. 3 CMR?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 64/08, G. Bieniek, Z. Kwaśniewski, B. Myszka)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 13 marca 2008 r., XII Gz 49/08, zagadnienia prawnego:

„Czy sąd gospodarczy jest właściwy do rozpoznania sprawy przeciwko byłemu przedsiębiorcy?”

przekazał zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

(postanowienie z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 69/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 31 grudnia 2007 r., VIII Cz 519/07, zagadnienia prawnego:

„1. Czy radca prawny (adwokat, rzecznik patentowy) ustanowiony w sprawie przez osobę będącą pełnomocnikiem mocodawcy może uwierzytelnić odpis pełnomocnictwa udzielonego przez stronę osobie, która jako pełnomocnik strony (uczestnika postępowania) sporządziła pełnomocnictwo substytucyjne dla tego radcy prawnego (adwokata, rzecznika patentowego),
w przypadku odpowiedzi negatywnej:

2. czy dopuszczalna jest konwalidacja braku formalnego pisma procesowego (sprzeciwu) w postaci nienależytego umocowania pełnomocnika poprzez zatwierdzenie przez stronę czynności dokonanych przez pełnomocnika, który nie był należycie umocowany, a jeżeli tak, to czy sąd rozpoznający sprawę obowiązany jest wezwać stronę do potwierdzenia takich czynności?”

przekazał zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądu Najwyższego.

(postanowienie z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 22/08, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrkowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 7 lutego 2008 r., I ACa 900/07, zagadnienia prawnego:

„Czy właścicielowi nieruchomości gruntowej, na części której zakład energetyczny na podstawie decyzji właściwego organu wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jednolity - Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64), zezwalającej na zajęcie nieruchomości gruntowej, posadził słup linii elektroenergetycznej i przeciągnął nad nieruchomością przewody elektroenergetyczne służy droga sądowa w sprawie przeciwko temu zakładowi o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z gruntu w powyższy sposób?”

odmówił podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 67/08, J. Gudowski,
G. Misiurek, H. Pietrkowski)*

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 91/08

„Czy w sprawie o nakazanie złożenia oświadczenia woli o ustanowieniu odrębnej własności lokalu uzyskanego wskutek adaptacji strychu i sprzedaży tego lokalu na podstawie uchwały wspólnoty wyrażającej zgodę na adaptację strychu i na sprzedaż lokalu oraz na podstawie opartej na niej umowy przedwstępnej zawartej ze wspólnotą mieszkaniową legitymację bierną posiada wspólnota mieszkaniowa, czy też wszyscy właściciele lokali tworzący tę wspólnotę?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 16 maja 2008 r., I ACa 328/08, E. Jokiel, B. Sieruga, W. Gawrylczyk)

Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 1994 r. Nr 85, poz. 388 ze zm., zwanej dalej: „ustawą”), stronami umowy o ustanowieniu odrębnej własności lokalu są współwłaściciele nieruchomości albo właściciele nieruchomości i nabywca lokalu, natomiast art. 6 ustawy stanowi, że ogół właścicieli, których lokale wchodzą w skład określonej nieruchomości, tworzy wspólnotę mieszkaniową. Wspólnota mieszkaniowa może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana.

Pytanie Sądu Apelacyjnego dotyczy sytuacji, w której notarialną umowę przedwstępną ustanowienia odrębnej własności i sprzedaży lokali zawarła wspólnota mieszkaniowa.

Jak zauważył Sąd drugiej instancji, warunkiem koniecznym uwzględnienia powództwa na podstawie art. 390 § 2 k.c. jest tożsamość strony zobowiązującej się do zawarcia umowy przyrzeczonej i strony pozwanej. Zdaniem Sądu Apelacyjnego,

za wnioskiem o istnieniu legitymacji biernej wspólnoty mieszkaniowej przemawiają art. 6, 21 ust. 3 i art. 22 ust. 2 i 3 ustawy, a za wnioskiem o istnieniu legitymacji biernej współwłaścicieli niewyodrębnionych części nieruchomości – art. 8 ust. 3 ustawy.

J. W.

*

III CZP 94/08

„Czy pozwany członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, przeciwko któremu wierzyciel spółki kieruje roszczenie przewidziane w art. 299 k.s.h., może bronić się zarzutem przedawnienia roszczenia wykazywanego tytułem wykonawczym wystawionym przeciwko spółce?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 maja 2008 r., I ACa 355/08, J. Nowicki, H. Małaniuk, M. Głowacka)

Podstawą przedstawionego zagadnienia prawnego są rozbieżności występujące w judykaturze Sądu Najwyższego dotyczące charakteru przewidzianej w art. 299 § 1 k.s.h. odpowiedzialności członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Jak zauważył Sąd Apelacyjny, w orzecznictwie przeważa pogląd, że odpowiedzialność członków zarządu jest odpowiedzialnością typu odszkodowawczego. Występuje jednak również pogląd, że odpowiedzialność przewidziana w art. 299 § 1 k.s.h. ma charakter ustawowej odpowiedzialności gwarancyjnej zbliżonej do poręczenia, a członkowie zarządu mogą przedstawiać wierzycielowi zarzuty przysługujące spółce wobec wierzyciela. Podstawą takich zarzutów ma być art. 35 k.s.h. stosowany *per analogiam*.

W ocenie Sądu drugiej instancji, odpowiedzialność członków zarządu ma charakter odpowiedzialności odszkodowawczej opartej na delikcie, istniejącej obok odpowiedzialności samej spółki i ma na celu wzmocnienie pozycji wierzyciela, nie jest to natomiast odpowiedzialność typu gwarancyjnego za cudze zobowiązanie. W konsekwencji, zdaniem Sądu, członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w procesie wytoczonym na podstawie art. 299 k.s.h., nie mogą

skutecznie podnieść zarzutu przedawnienia przysługującego spółce wobec wierzyciela. To samo dotyczyć ma zarzutu nieistnienia lub istnienia zobowiązania spółki w mniejszym rozmiarze.

Według Sądu Apelacyjnego, o odpowiedzialności odszkodowawczej członków zarządu świadczy przesłanka zwalniająca w postaci braku szkody. Członek zarządu, wykazując brak szkody wierzyciela, jest zwolniony z odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 k.s.h., nawet jeżeli dług spółki pozostanie niezaspokojony. Nie byłoby to możliwe, zdaniem Sądu, w razie przyjęcia odpowiedzialności za cudzy dług.

Jak zauważył Sąd drugiej instancji, przyjęcie poglądu przeciwnego nałożyłoby na wierzyciela powtórny obowiązek wykazywania swojej wierzytelności bez udziału dłużnika, w sytuacji, gdy postępowanie wobec spółki zakończyło się prawomocnym orzeczeniem. Ponadto doprowadziłoby do rozszerzenia wyraźnie określonych w art. 299 § 2 k.s.h. przyczyn nieodpowiedzialności.

J.W.

*

III CZP 95/08

„Czy uprawnionemu z tytułu pierwszeństwa w nabyciu nieruchomości na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1700), który skorzystał z niego, składając oświadczenie wymienione w art. 29 ust. 1d powołanej ustawy, przysługuje roszczenie o zawarcie umowy?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 lipca 2008 r., I ACa 213/08, B. Dobrowolski, I. Ejsmont-Wiszowata, J. M. Kamiński)

Sąd Apelacyjny przedstawił stanowisko Sądu pierwszej instancji, odwołujące się do wyrażonego w uchwałach z dnia 23 lipca 1992 r., III CZP 62/92 (OSNC 1992, nr 12, poz. 214) oraz z dnia 21 grudnia 2006 r., III CZP 121/06 (OSNC 2007, nr 10, poz. 149) poglądu Sądu Najwyższego, że prawo pierwszeństwa nie może być ujmowane w kategoriach prawa podmiotowego, a sankcją za jego naruszenie nie jest nieważność. Skoro art. 29 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 2007 r.

Nr 231, poz. 1700, zwana dalej „ustawa”) nie przewiduje żadnej sankcji prawnej z tytułu naruszenia prawa pierwszeństwa przysługującego dzierżawcy, to – stosownie do art. 36 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.) – sankcją tą powinno być powstanie obowiązku naprawienia szkody.

Sąd Apelacyjny zauważył jednak, że ww. pogląd Sądu Najwyższego został wyrażony na gruncie innego stanu faktycznego. Zaznaczył jednocześnie, że ustawa nie określa charakteru uprawnień przysługujących podmiotowi, który złożył oświadczenie o zamiarze nabycia nieruchomości po cenie wskazanej w zawiadomieniu. Sąd ten rozważył także zagadnienie, czy przez wystosowanie przez Agencję Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa zawiadomienia, o którym mowa w art. 29 ust. 1c ustawy, i złożenie przez uprzywilejowanego akceptującego oświadczenia nawiązuje się między tymi podmiotami stosunek prawny o charakterze obligacyjnym, skutkujący powstaniem prawa podmiotowego w postaci roszczenia o zawarcie umowy na warunkach ustalonych w zawiadomieniu. Za pozytywną odpowiedź na to pytanie przemawia wykładnia literalna art. 29 ust. 1d ustawy oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 sierpnia 2003 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków rozkładania ceny sprzedaży na raty oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz.U. Nr 140, poz. 1350).

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego dotyczą kwestii, czy skonkretyzowanemu przedmiotowo i podmiotowo obowiązkowi zawarcia przez Agencję Nieruchomości Rolnych umowy odpowiada prawo domagania się takiego zachowania przez podmiot zamierzający nabyć nieruchomość, tzn. roszczenie zaskarżalne. Za przyjęciem takiego poglądu przemawia wykładnia funkcjonalna i celowościowa art. 29 ust. 1 ustawy, zapatrywanie to jest jednak sprzeczne z wyrażonym w powołanych orzeczeniach Sądu Najwyższego poglądem, że instytucja pierwszeństwa nie stanowi uprawnień podmiotowych oraz z wynikającym z art. 29 ust. 1g ustawy zakazem stosowania przepisów kodeksu cywilnego regulujących problematykę prawa pierwokupu, a także ze stanowiskiem niektórych przedstawicieli doktryny.

E.S.S.

III CZP 96/08

„Czy roszczenie spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, utworzonej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.), o zwrot pożyczki udzielonej członkowi tej kasy ulega przedawnieniu w terminie dziesięciu lat (art. 118 k.c. *in principio*), czy też ulega przedawnieniu w terminie trzech lat, jako roszczenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (art. 118 k.c. *in fine*)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 marca 2008 r., II Ca 16/08, D. Iskra)

Wątpliwości Sądu Okręgowego dotyczą zagadnienia, czy działalność prowadzoną przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe polegającą m.in. na udzielaniu pożyczek lub kredytów swoim członkom można uznać za prowadzenie działalności gospodarczej, oraz czy kasy te mogą taką działalność prowadzić. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 ze zm. – dalej: „ustawa”), celem kas jest gromadzenie środków pieniężnych swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia. W rozpoznawanej sprawie spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadziła działalność polegającą na udzielaniu pożyczek i kredytów jej członkom, która w tym zakresie nie różniła się od działalności banków. Poza tym kasa ta prowadziła działalność na terytorium całego kraju, co pozostaje w opozycji do głównych założeń ustawodawcy, gdyż spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe miały być lokalnymi zrzeszeniami członków, którzy mieli się wzajemnie finansować lub wspólnie gromadzić oszczędności. Zakres terytorialny kasy oraz działania ukierunkowane na pozyskanie jak największej liczby członków, a także wysokość prowizji od udzielanych pożyczek, sprawiają, że kasy mają pewne cechy instytucji nastawionej na osiągnięcie zysków.

Sąd Okręgowy, powołując się na stanowisko występujące w judykaturze Sądu Najwyższego, dotyczące terminu przedawnienia roszczeń banków w stosunku do osób nieprowadzących działalności gospodarczej o zwrot pożyczek lub kredytów

oraz roszczeń spółdzielni mieszkaniowych w stosunku do swoich członków związanych z prowadzoną działalnością, uznał, że działalność spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej jest działalnością gospodarczą, o której mowa w art. 118 k.c. Wykładnia literalna art. 3 ust. 2 ustawy może natomiast prowadzić do wniosku, że przepis ten wyraża zakaz prowadzenia przez ww. kasy działalności gospodarczej. W tej sytuacji, w ocenie Sądu Okręgowego, przyjęcie trzyletniego terminu przedawnienia roszczeń spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych skutkowałoby usankcjonowaniem prowadzenia niedozwolonej działalności, przyjęcie natomiast dziesięcioletniego terminu przedawnienia roszczeń prowadziłoby do nieuprawnionego uprzywilejowania kas w stosunku do innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

E.S.S.

*

III CZP 97/08

„Czy w przypadku ogłoszenia upadłości wspólnika spółki cywilnej, na skutek ustania z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości wspólności ustawowej między małżonkami na podstawie przepisu art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. z 2003 r. Nr 60, poz. 535 ze zm.), w skład masy upadłości wchodzi, oprócz udziału wspólnika we wspólnym majątku spółki cywilnej, także majątek osobisty tego wspólnika, obejmujący przedmioty stanowiące majątek dorobkowy jego i współmałżonka?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 17 czerwca 2008 r., IX Ga 113/08, W. Turzański, B. Przeniosło, P. Grochowski)

Zgodnie z art. 61 i art. 62 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. z 2003 r. Nr 60, poz. 535 ze zm. – dalej: „ustawa”) w skład masy upadłości wchodzi wyłącznie majątek upadłego.

Jak zauważył Sąd Okręgowy, w przypadku wspólników spółek cywilnych istnieją dwie wyraźnie oddzielone masy majątkowe – wspólny majątek wspólników spółki cywilnej oraz osobisty majątek każdego ze wspólników, niezwiązany w żaden

sposób z działalnością gospodarczą prowadzoną w formie spółki. Świadczą o tym, zdaniem Sądu, art. 861 - 863 k.c.

Sąd drugiej instancji powziął wątpliwość, czy po ogłoszeniu upadłości wspólnika spółki cywilnej w skład masy upadłości wchodzi wyłącznie jego udział we wspólnym majątku tej spółki, czy także osobisty majątek wspólnika. Jak zauważył, kwestia ta od dawna budziła spory w doktrynie i judykaturze. W obecnym stanie prawnym nie była także jeszcze przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Zdaniem Sądu Okręgowego, kwestii tej nie rozstrzyga żaden przepis Prawa upadłościowego i naprawczego. W szczególności nie czyni tego art. 215 ust. 3, który w postępowaniu upadłościowym prowadzonym łącznie dla kilku wspólników spółki cywilnej przewiduje sporządzenie osobnych list wierzytelności i planów podziału dla każdego z upadłych. Uzasadnieniem konieczności sporządzenia oddzielnych planów podziału może być wyłącznie istnienie odrębnych grup wierzycieli (wspólnych wszystkich wspólników oraz indywidualnych każdego z osobna), pomimo że podlegaliby oni zaspokojeniu tylko z udziałów wspólników w ich wspólnym majątku rozwiązanej spółki cywilnej (wspólni wierzyciele z udziałów wszystkich wspólników, a indywidualni z udziału tego wspólnika, który jest ich dłużnikiem).

W ocenie Sądu drugiej instancji, zaliczeniu do masy upadłości także osobistego majątku wspólnika (wyraźnie wyodrębnionego od majątku spółki cywilnej) zdaje się również przeczyć przyjęta w prawie upadłościowym zasada, że upadłość może zostać ogłoszona tylko w stosunku do przedsiębiorcy. Wspólnik spółki cywilnej jest natomiast, jak zauważył Sąd, przedsiębiorcą wyłącznie w zakresie prowadzonej przez tą spółkę działalności gospodarczej.

J.W.

*

III CZP 99/08

„Czy w świetle zmian przepisów i wejścia w życie ustaw: z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001 ze zm.), z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 210, poz. 2135 ze zm.) oraz z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie

roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. z 2006 r. Nr 158. poz.1121), aktualność zachował pogląd, iż administracyjny tytuł wykonawczy wystawiony przez ZUS, a obejmujący należności z tytułu składek na ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, a także składek na ubezpieczenia społeczne, może stanowić tytuł egzekucyjny w rozumieniu art. 777 § 1 pkt. 3 k.p.c., a ponadto czy realizacja uprawnień Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako wierzyciela hipotecznego, wynikających z hipoteki wpisanej w księdze wieczystej może nastąpić wyłącznie przez wszczęcie egzekucji sądowej?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 25 czerwca 2008 r., III Cz 204/08, E. Adamczyk, A. Skrzekut, M. H. Kamiński)

Zdaniem Sądu Okręgowego, analiza przepisów prowadzi do wniosku, że pomiędzy uregulowaniem zawartym w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, które obecnie jest regulacją ogólną i wcześniejszą, a unormowaniami znajdującymi się w innych ustawach, jak choćby w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zachodzi sprzeczność, albowiem pierwsza przewiduje alternatywnie możliwość egzekwowania składek na Fundusz Pracy w trybie administracyjnym lub sądowym, a druga przewiduje w odniesieniu do tych samych należności jedynie tryb egzekucji administracyjnej.

Sąd drugiej instancji wskazał na stanowisko Sądu Najwyższego wydane pod rządami uchylonych już obecnie przepisów, w którym przyjęto, że administracyjne tytuły wykonawcze dotyczące zarówno składek na ubezpieczenia zdrowotne, jak i na Fundusz Pracy mogą stanowić tytuły wykonawcze w rozumieniu art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c. Podobnie Sąd Najwyższy stwierdził, że składki na Fundusz Gwarantowanych świadczeń Pracowniczych powinny być także egzekwowane w trybie egzekucji sądowej na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego.

Analizując stan prawny przy zastosowaniu reguł kolizyjnych, Sąd Okręgowy wskazał, że istnieją przesłanki przemawiające za uznaniem, iż egzekucja składek na Fundusz Pracy odbywa się tylko w trybie egzekucji administracyjnej. Zachodzi więc wątpliwość co do tego, czy – po pierwsze – ściągальność poszczególnych składek jest

obecnie uregulowana w sposób odmienny, chociaż względy celowościowe za takim rozwiązaniem nie przemawiają, czy też w sposób jednakowy. Po drugie, w związku z tym należy zadać pytanie, czy wykładnia dokonana w oparciu o kryteria przyjęte przez Sąd Najwyższy pod rządami uchylonych przepisów jest aktualna.

W okolicznościach niniejszej sprawy na tę ogólną kwestię możliwości uznania administracyjnego tytułu wykonawczego za tytuł egzekucyjny w rozumieniu art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c. nakłada się także problem trybu egzekucji.

Dalej zauważyć trzeba, że celem egzekucji sądowej jest w zasadzie przymusowe wykonanie obowiązków cywilnoprawnych, a celem egzekucji administracyjnej – obowiązków o charakterze publicznoprawnym. Odstępstwem od takiej reguły wydaje się być wyłącznie wypadek zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej (skierowania obu egzekucji do tego samego przedmiotu lub prawa majątkowego należącego do tego samego dłużnika).

Zdaniem Sądu drugiej instancji, należy zadać pytanie, czy dokonane zmiany w prawie (obecnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma możliwość wystawienia administracyjnego tytułu wykonawczego i skierowania tego tytułu do egzekucji administracyjnej z zastosowaniem środka egzekucyjnego w postaci egzekucji z nieruchomości) powodują, że odpadł cel, dla którego wprowadzono w art. 24 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zastrzeżenie egzekucji sądowej. Wobec tego zapytać należy także, czy samo pozostawienie art. 24 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w niezmienionym kształcie świadczy o dalszej możliwości prowadzenia egzekucji zarówno w trybie administracyjnym, jak i sądowym, według swobodnego wyboru wierzyciela w zakresie każdego sposobu egzekucji.

A.Z.

*

III CZP 100/08

„Czy w sytuacji, kiedy nie zostały wyodrębnione lokale mieszkalne, a zarząd nieruchomością wspólną, w odniesieniu do lokali wyodrębnionych, powierzony został określonemu podmiotowi na podstawie umowy zawartej na czas określony w trybie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r.

o własności lokali (Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.), to czy po wygaśnięciu tej umowy o sprawowaniu zarządu (wobec upływu czasu na jaki została zawarta) do zarządu nieruchomością wspólną stosuje się przepis art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.) o zarządzie powierzonym?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 4 lipca 2008 r., A. Hryniewicz, K. Wesółowska-Zbudniewek, J. Zagajewska)

Z przepisów art. 26 i 27 ustawy z dnia 15 grudnia 2005 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 119, poz.1116 ze zm.) wynika, że spółdzielczy reżim zarządu nieruchomościami wspólnymi powstaje *ex lege* już z chwilą wyodrębnienia choćby jednej nieruchomości lokalowej z nieruchomości spółdzielni mieszkaniowej. Zarząd nieruchomościami wspólnymi stanowiącymi współwłasność spółdzielni jest wykonywany przez spółdzielnię jako zarząd powierzony, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali.

Z drugiej strony, przepis art. 18 ust. 1 ustawy o własności lokali – znajdujący zastosowanie na skutek odesłania – stanowi, że właściciele lokali mogą w umowie o ustanowieniu odrębnej własności lokali albo w umowie zawartej później w formie aktu notarialnego określić sposób zarządu nieruchomością wspólną, a w szczególności mogą powierzyć zarząd osobie fizycznej lub prawnej.

Sytuacja jest zatem jasna i niebudząca wątpliwości w dwóch przypadkach. Po pierwsze, gdy strony nie zawarły żadnej umowy i wówczas zarząd nieruchomościami wspólnymi jest wykonywany jako zarząd powierzony, i druga sytuacja, w której strony – stosownie do art. 18 ust. 1 ustawy o własności lokali – zawarły umowę, w której określiły zarząd nieruchomością wspólną, i wówczas mają zastosowanie przepisy tej umowy.

Nasuują się jednak wątpliwości, jakie przepisy należy stosować do zarządu nieruchomością wspólną, gdy strony zawarły umowę określającą sposób sprawowania zarządu na czas określony i po tym czasie umowa wygasła; skoro zawarcie przez strony umowy w przedmiocie sprawowania zarządu wyklucza stosowanie art. 27 ust. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, to czy wygaśnięcie tej umowy z mocy prawa powoduje konsekwencje w postaci ponownego stosowania przepisów

o zarządzie powierzonym, czy też mają zastosowanie przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu.

A.Z.

*

III CZP 101/08

„Czy w świetle przepisów art. 2 pkt 2 i art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692) dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie o zapłatę odszkodowania za szkodę powstałą wskutek wydania przed dniem 1 września 2004 r. decyzji administracyjnej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. w sytuacji, gdy decyzja stwierdzająca nieważność takiej decyzji została wydana po dniu 1 września 2004 r.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 2 lipca 2008 r., I ACz 533/08, E. Staniszevska, M. Górecki, B. Wysocki)

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego dotyczą wykładni zawartego w art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692) pojęcia „zdarzeń i stanów prawnych”. Sąd Apelacyjny zauważył, że w doktrynie i w judykaturze dominuje pogląd, iż „zdarzeniem” w rozumieniu ww. przepisu jest powstanie szkody na skutek wydania decyzji oraz wydania decyzji nieważnościowej, bez względu na to, czy szkoda powstała wskutek wydania decyzji z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a., czy też wskutek stwierdzenia nieważności takiej decyzji. Powołał się na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2005 r., IV SA/WA 1356/05, zgodnie z którym do zdarzeń i stanów prawnych powstałych po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., a więc po dniu 1 września 2004 r., nie ma zastosowania art. 160 k.p.a. Obecnie administracyjny tryb dochodzenia roszczeń odszkodowawczych stosuje się zatem tylko w sprawach, w których decyzja nieważnościowa stała się ostateczna przed dniem 1 września 2004 r. Wydanie tej decyzji po ww. dniu skutkuje koniecznością rozpoznania roszczenia odszkodowawczego przez sąd powszechny, stosownie do art. 417¹ § 2 k.c.

Sąd Apelacyjny zauważył, że w doktrynie oraz w judykaturze Sądu Najwyższego dominuje pogląd, iż decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzająca, że była ona wydana z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a., stanowi przesłankę powstania odpowiedzialności odszkodowawczej, co przesądza, iż istnienie decyzji nieważnościowej jest, obok istnienia decyzji wydanej z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. oraz szkody, równorzędnym elementem pojęcia „zdarzeń i stanów prawnych”. Skoro decyzja, na skutek której powstała szkoda, została wydana po dniu 1 września 2004 r., to w rozpoznawanej sprawie droga sądowa jest dopuszczalna.

Sąd Apelacyjny zwrócił jednak uwagę, że zarówno art. 160 § 1 k.p.a., jak i art. 417¹ k.c. wiąże roszczenie o odszkodowanie z powstaniem szkody w skutek decyzji administracyjnej wydanej z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. albo decyzji stwierdzającej nieważność takiej decyzji. W chwili powstania szkody powstaje zatem zobowiązanie. Okoliczność, że dla realizacji przez stronę roszczenia odszkodowawczego konieczne jest wydanie decyzji stwierdzającej nieważność wcześniejszej decyzji albo decyzji stwierdzającej, że została ona wydana z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a., nie zmienia faktu, że zdarzeniem wywołującym określone skutki prawne jest samo powstanie szkody na skutek wydania decyzji administracyjnej.

Sąd Apelacyjny zaznaczył, że art. 160 k.p.a. i art. 417¹ § 2 k.c. określają zarówno przesłanki materialnoprawne roszczenia, jak i tryb postępowania. Ustawodawca w art. 417¹ § 2 k.c. przekazał do właściwości postępowania administracyjnego sprawę z zakresu stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej albo stwierdzenia jej wydania z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a., co powoduje, że w postępowaniu administracyjnym badana jest kwestia legalności decyzji administracyjnej, a w postępowaniu sądowym kwestia szkody oraz związku przyczynowego między szkodą a wadliwą decyzją administracyjną. W przypadku szkody powstałej na skutek wydania decyzji z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a., przedmiotem ustaleń i oceny prawnej w obu postępowaniach jest tylko szkoda powstała w wyniku wydania wadliwej decyzji. Te okoliczności przemawiają za uznaniem, że przez pojęcie „zdarzenia i stany prawne” należy rozumieć nabycie cech ostateczności przez decyzję wydaną z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. oraz odpowiednio – w przypadku wystąpienia szkód w związku ze stwierdzeniem

nieważności decyzji – nabycie cech ostateczności przez decyzję stwierdzającą nieważność dotychczasowej decyzji.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że w literaturze występuje pogląd, iż decyzja stwierdzająca nieważność niekorzystnej dla strony wadliwej decyzji nie powoduje szkody i w związku z tym nie może być źródłem zobowiązania; źródłem zobowiązania jest wadliwa decyzja administracyjna, natomiast decyzja stwierdzająca jej nieważność ma znaczenie dla bytu roszczenia odszkodowawczego, ale tylko jako warunek prawny dochodzenia go. Powyższe argumenty przemawiają za uznaniem, że przez pojęcie „zdarzenia i stany prawne” należy rozumieć powstanie szkody na skutek wydania decyzji administracyjnej z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. bez względu na datę wydania decyzji stwierdzającej nieważność takiej decyzji.

E.S.S.

*

III CZP 102/08

„Czy sąd gospodarczy jest właściwy do rozpoznania sprawy przeciwko byłemu przedsiębiorcy?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 69/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górowski)

Notka

Postanowieniem z dnia 23 lipca 2008 r. zagadnienie prawne zostało przekazane do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego. Zagadnienie to pod sygnaturą akt III CZP 69/08 zostało omówione w „Izbie Cywilnej” 2008, nr 6, s. 17.

*

III CZP 103/08

„Czy osobę, której udzielono przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności na podstawie przepisu art. 153 § 1 k.k.w. w trakcie leczenia szpitalnego należało nadal traktować jako skazanego w rozumieniu przepisu

art. 102 pkt 1 i art. 115 § 1 k.k.w. oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 lutego 2004 r. w sprawie sposobu i trybu finansowania z budżetu państwa świadczeń zdrowotnych udzielanych osobom nieposiadającym uprawnień z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego (Dz.U. Nr 31, poz. 274)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 28 maja 2008 r., II Ca 1389/07, B. Stachowiak, E. Sobolewska-Hajbert, W. Wójcik)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na wyrażoną w art. 197 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia zasadę, że koszty leczenia osób skazanych odbywających karę pozbawienia wolności pokrywa Skarb Państwa. Zgodnie z art. 102 pkt 1 k.k.w., skazany ma prawo do odpowiedniego, ze względu na zachowanie zdrowia, wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny. Przepis art. 115 § 1 k.k.w. zapewnia natomiast skazanemu bezpłatne świadczenia zdrowotne, leki i artykuły sanitarne.

Sąd Okręgowy rozważył istotną dla przedstawionego zagadnienia prawnego kwestię zakresu podmiotowego uprawnionych do korzystania z bezpłatnych świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu. Jego zdaniem, kwestię tę należy rozpatrywać uwzględniając art. 102 pkt 1 i art. 115 § 1 k.k.w. Rozporządzenie z dnia 17 lutego 2004 r. w sprawie sposobu i trybu finansowania z budżetu państwa świadczeń zdrowotnych udzielanych osobom nieposiadającym uprawnień z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego (Dz.U. z 2004 r. Nr 31, poz. 274) odnosi się bowiem wyłącznie do uprawnionych do bezpłatnej opieki medycznej wskazanych w art. 197 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia, a osobami tymi są skazani w rozumieniu art. 102 pkt 1 i art. 115 § 1 k.k.w.

Sąd dokonał interpretacji pojęcia „skazany” zawartego w powołanych przepisach i stwierdził, że wykładnia systemowa tych przepisów prowadzi do wniosku, iż bezpłatne świadczenia medyczne przysługują jedynie skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności. Skoro przepustki i zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego nie przerywają biegu terminów kary pozbawienia wolności, to skazanym korzystającym z tych uprawnień przysługują takie świadczenia zdrowotne, jak osobom pozbawionym wolności. Powyższe argumenty prowadzą

do wniosku, że osoba skazana korzystająca z przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności nie jest skazanym w rozumieniu ww. przepisów, a więc osoba ta podczas przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności nie mogła korzystać z bezpłatnych świadczeń medycznych, finansowanych z budżetu Ministra Sprawiedliwości.

W ocenie Sądu Okręgowego, pogląd ten narusza jednak określoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji zasadę równości wobec prawa oraz równego traktowania przez władzę publiczną. W konkluzji Sąd Okręgowy uznał, że w razie obligatoryjnej przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności udzielonej na wniosek administracji zakładu, w celu poddania skazanego leczeniu poza zakładem karnym, wszelkie uzasadnione koszty leczenia powinny być pokryte z budżetu Ministra Sprawiedliwości.

E.S.S.

*

III CZP 104/08

„Czy upływ terminu zawitego wynikający z art. 534 k.c. może zostać nieuwzględniony na skutek zarzutu czynienia ze swego prawa użytku w sposób sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 14 maja 2008 r., II Ca 147/08, U. Kubowska-Pieniążek, B. Stachowiak, E. Sobolewska-Hajbert)

Sąd Okręgowy przedstawił stanowisko Sadu pierwszej instancji, że niedopuszczalne jest stosowanie *per analogiam* przepisów dotyczących przerwania i zawieszenia terminów przedawnienia względem terminu określonego w art. 534 k.c. Zauważył, że Sąd pierwszej instancji nie zajął stanowiska w zakresie możliwości uznania upływu terminu zawitego za nadużycie prawa podmiotowego, o którym mowa w art. 5 k.c. Zwrócił uwagę, że w doktrynie i w judykaturze nie ma jednoznacznego stanowiska w zakresie dopuszczalności nieuwzględnienia upływu terminu zawitego ze względu na nadużycie prawa podmiotowego, ale ugruntowany jest pogląd, iż terminy zawite, utworzone dla indywidualnych przypadków, wymagają indywidualnego swobodnego traktowania, zgodnie z naturą każdego z nich. Termin określony w art. 534 k.c. należy do terminów prekluzyjnych, zbliżonych

do terminów przedawnienia, co może przesądzać dopuszczalność zastosowania konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego w zakresie zagadnienia upływu terminu zawitego. Artykuł 5 k.c. nie określa prawa, z którego nie wolno czynić użytku sprzecznego z zasadami współżycia społecznego i z tego względu może być stosowany także względem uchylenia się od zaspokojenia roszczenia. Sąd Okręgowy zauważył jednak niebezpieczeństwo zbyt daleko idących skutków dopuszczalności niwelowania upływu terminu z art. 534 k.c. i uznał, że badając dopuszczalność stosowania konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego w stosunku do upływu terminu prekluzyjnego należy stosować te same kryteria, które brane są pod uwagę przy nieuwzględnianiu zarzutu przedawnienia roszczeń, oceniając je bardziej rygorystycznie.

Sąd Okręgowy wyróżnił także inne stanowisko, opowiadające się za całkowitym wyłączeniem możliwości łagodzenia skutków upływu terminu zawitego z art. 534 k.c. przy zastosowaniu generalnej klauzuli nadużycia prawa podmiotowego, które uzasadniane jest charakterem roszczeń przewidzianych w art. 527 k.c., koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa obrotu prawnego oraz celem instytucji prekluzji.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przedstawione argumenty nie stanowią podstawy do odrzucenia dopuszczalności nieuwzględniania upływu terminu zawitego przewidzianego w art. 534 k.c., ale mogą być brane pod uwagę jako przesłanki oceny, czy w konkretnym przypadku zachodzą szczególne okoliczności pozwalające na usunięcie skutków upływu tego terminu przy zastosowaniu klauzuli generalnej.

E.S.S.

*

III CZP 105/08

„Czy w razie skutecznego zajęcia nieruchomości stanowiącej według wpisu w księdze wieczystej majątek odrębny małżonka dłużnika, przeciwko któremu nadana została klauzula wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c. komornik może umorzyć egzekucję z tej nieruchomości ze względu na to, że zgodnie z treścią tytułu wykonawczego odpowiedzialność małżonka dłużnika ograniczona jest do majątku wspólnego, czy też po zajęciu dopuszczalność

egzekucji z tej nieruchomości może być rozstrzygnięta tylko w drodze powództwa małżonka dłużnika o zwolnienie od egzekucji (art. 841 k.p.c.)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 10 czerwca 2008 r., II Cz 153/08, M. Grzesik, I. Siuta, M. Wojtkiewicz)

W uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego Sąd Okręgowy powołał się na rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przedstawił pogląd wyrażony w postanowieniu z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 498/00 (niepubl.) oraz w uchwale z dnia 17 października 1995 r., III CZP 143/95 (OSNC 1996, nr 2, poz. 24), że niedopuszczalna jest egzekucja z nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej na małżonka dłużnika w sytuacji, w której małżonkowie zwarli umowę wyłączającą wspólność majątkową małżeńską, a egzekucja prowadzona jest wobec tego małżonka, na podstawie tytułu egzekucyjnego, po nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności z ograniczeniem odpowiedzialności do majątku wspólnego. W takim przypadku małżonkowi dłużnika przysługuje skarga na czynności komornika (art. 767 § 1 k.p.c.), co skutkuje umorzeniem postępowania egzekucyjnego z nieruchomości na podstawie art. 824 § 1 ust. 1 pkt 2 k.p.c.

Odmienne stanowisko Sądu Najwyższego, zawarte w postanowieniach z dnia 16 stycznia 1968 r., II PZ 1/68 (OSPika 1968, nr 11, poz. 241) oraz z dnia 11 czerwca 1969 r., II CZ 61/69 (OSNC 1970, nr 4, poz. 65), wskazuje, że w przedstawionej sytuacji egzekucja z nieruchomości jest dopuszczalna. Małżonkowi dłużnika – w razie prowadzenia tej egzekucji – nie przysługuje skarga na czynności komornika. Nie można także umorzyć postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 ust. 1 pkt 2 k.p.c. Małżonek dłużnika może natomiast wytoczyć powództwo przeciwegzekucyjne. Sąd Okręgowy opowiedział się za drugim z przedstawionych poglądów, gdyż tylko w sprawie o zwolnienie zajętej nieruchomości od egzekucji małżonek dłużnika może udowodnić, że nieruchomość stanowi jego majątek osobisty, a wierzyciel może zwalczać przedstawione przez niego fakty i dowody.

E.S.S.

III CZP 106/08

„Czy na postanowienie sądu rejonowego oddalające skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu świadczeń emerytalno-rentowych służy zażalenie?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 4 lipca 2008 r., II Cz 553/08, I. Mostowska, M. Grzesik, M. Wojtkiewicz)

Wątpliwości Sądu Okręgowego, będące podstawą przedstawionego zagadnienia prawnego, wynikają z rozbieżności występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego w zakresie kwestii dopuszczalności zażalenia na postanowienie wydane w przedmiocie skargi na czynności komornika, która wiąże się z problematyką uznania tego postanowienia za „postanowienie kończące postępowanie” w rozumieniu art. 394 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 767⁴ § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy wyodrębnił pogląd Sądu Najwyższego, że na gruncie przepisów postępowania egzekucyjnego pojęcie „postanowienie kończące postępowanie w sprawie” nie może być rozumiane dosłownie, tj. jako postanowienie definitywnie kończące całość postępowania, ale należy przez nie rozumieć orzeczenie sądowe, które kończy samodzielną jego część. W przypadku egzekucji z nieruchomości chodzi o postanowienie rozstrzygające kwestie zajęcia nieruchomości, opisu i oszacowania jej, sprzedaży licytacyjnej, przysądzenia własności oraz podziału sumy uzyskanej z egzekucji (postanowienie z dnia 12 listopada 1997 r., III CZP 55/97, „Prok. i Pr.” 1998, nr 2, poz. 35)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę także na inne stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w uzasadnieniu uchwały z dnia 15 września 1995 r., III CZP 110/95 (OSNC 1995, nr 12, poz. 177), że na postanowienie sądu rejonowego oddalającego skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu nieruchomości zażalenie nie przysługuje. W postępowaniu egzekucyjnym należy stosować art. 394 § 1 k.p.c., na mocy art. 13 § 2 k.p.c., co oznacza niezbędną adaptację normy do zasadniczych celów i form postępowania oraz uwzględnienie jego charakteru i różnic występujących w stosunku do uregulowań, które mają być zastosowane. Zgodnie z tym poglądem, przez pojęcie „samodzielną część postępowania egzekucyjnego” należy rozumieć dany sposób egzekucji, a w konsekwencji „postanowieniem kończącym postępowanie” jest „postanowienie kończące dany

sposób egzekucji” i tylko na takie postanowienie, zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c., przysługuje zażalenie. Z tego względu, w przypadku egzekucji z ruchomości, na postanowienie wydane w wyniku rozpoznania skargi na czynność komornika w postaci zajęcia zażalenie nie przysługuje. Przyjęcie tej koncepcji w rozpoznawanej sprawie prowadzi do wniosku, że na postanowienie sądu rejonowego oddalające skargę na czynność komornika w postaci zajęcia świadczeń emerytalno-rentowych przysługuje zażalenie, zajęcie tych świadczeń jest bowiem pierwszym i ostatnim stadium postępowania przy tym sposobie egzekucji.

Sąd Okręgowy opowiedział się za tym poglądem, zauważył jednak inne zapatrywanie Sądu Najwyższego, wyrażone w postanowieniu z dnia 19 stycznia 2007 r., III CZP 135/06 (niepubl.), że postanowienie sądu rejonowego oddalające skargę na czynności komornika w postaci zajęcia wynagrodzenia za pracę nie ma charakteru orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie egzekucyjnej i w związku z tym nie przysługuje na nie zażalenie.

E.S.S.

*

III CZP 107/08

„Czy sporządzenie uzasadnienia postanowienia, którym sąd rozstrzyga skargę na czynności komornika, reguluje przepis art. 357 k.p.c. czy też przepis art. 397 § 1 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 10 czerwca 2008 r., II Cz 688/08, K. Marczak, A. Bednarek, M. Wojtkiewicz)

Sąd Okręgowy powołał się na pogląd Sądu Najwyższego, że skarga na czynności komornika należy do środków odwoławczych, które nie mają charakteru dewolutywnego. Zauważył, że na gruncie obowiązującego stanu prawnego art. 767³ k.p.c. przewiduje, iż skarga na czynności komornika spóźniona lub nie uzupełniona w terminie podlega odrzuceniu, co wskazuje, że ustawodawca traktuje ją jak szczególny środek zaskarżenia. Przyjęcie takiego poglądu może prowadzić do wniosku, że kwestię uzasadnienia postanowienia w przedmiocie tej skargi należy rozstrzygać na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W takiej sytuacji sąd rejonowy rozpoznający skargę na czynności komornika, bez względu na to, czy postanowienie podlega zaskarżeniu, ma obowiązek sporządzić uzasadnienie.

Sąd Okręgowy zwrócił jednak uwagę, że postanowienia wydane na skutek skargi na czynności komornika są postanowieniami sądu pierwszej instancji. W takiej sytuacji należy stosować względem nich art. 357 § 2 k.p.c., który nakazuje, aby postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręczał stronom z uzasadnieniem tylko wtedy, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia. Za tym poglądem przemawia postulat szybkości postępowania, o którym mowa w art. 767² § 1 k.p.c., nie każde postanowienie sądu rozpoznającego skargę na czynności komornika podlega bowiem zaskarżeniu. Zgodnie z art. 767⁴ § 2 k.p.c., zażalenie przysługuje tylko w wypadkach wskazanych w ustawie oraz na postanowienia kończące postępowanie w sprawie. Postanowienia rozstrzygające skargę na czynności komornika, niebędące postanowieniami zaskarżalnymi, są mniej doniosłe i nie mają wpływu na bieg postępowania egzekucyjnego oraz zakres uprawnień uczestników, nie powinny być zatem uzasadniane.

E.S.S.

*

III CZP 108/08

1. „Czy sporządzone przez ubezpieczyciela akta szkodowe w związku z likwidacją szkody stanowią księgi i dokumenty przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 249 § 1 k.p.c.?

a w razie twierdzącej odpowiedzi,

czy dołączenie do pozwu przez ubezpieczyciela akt szkodowych w postaci załączników dokumentów, zobowiązuje powoda, zgodnie z art. 128 k.p.c., do dołączenia także odpisów tych załączników dla doręczenia ich pozwanemu?

2. czy dołączenie do pozwu w postępowaniu w sprawach gospodarczych wezwania do dobrowolnego spełnienia żądania i odmownej odpowiedzi pozwanego na to wezwanie, czyni zbędnym wykonanie wynikającego

z art. 479¹² § 2 k.p.c. nakazu dołączenia do pozwu dowodu doręczenia albo wysłania wezwania pozwanemu przesyłką poleconą ze skutkami wynikającymi z § 3 tego artykułu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 10 lipca 2008 r., VI Gz 75/08, J.P. Naworski, M. Białocerkiewicz, Z. Krepski)

Wątpliwości Sądu Okręgowego dotyczą charakteru tzw. akt szkodowych sporządzanych przez ubezpieczyciela w związku z likwidacją szkody. Sąd Okręgowy przedstawił pogląd występujący w piśmiennictwie, że akta szkodowe nie stanowią załącznika do pozwu w rozumieniu art. 128 k.p.c., ale są specyficzną księgą przedsiębiorstwa, o której mowa w art. 249 § 2 k.p.c., sporządzoną przez ubezpieczyciela w postępowaniu likwidacyjnym. Trudności interpretacyjne powoduje natomiast zawarty w art. 249 § 1 k.p.c. zwrot „przedsiębiorstwo handlowe lub przemysłowe”, przez który *de lege lata* należy rozumieć wszystkich przedsiębiorców prowadzących przedsiębiorstwo (w art. 55¹ k.c.), a więc także zakłady ubezpieczeń.

Zagadnienie wyrażone w punkcie drugim dotyczy wykładni art. 479¹² § 2 i 3 k.p.c. Zdaniem Sądu Okręgowego, dołączenie do pozwu wezwania do dobrowolnego spełnienia żądania przy negatywnej odpowiedzi pozwanego na to wezwanie sprawia, że bezzasadne jest dołączenie do pozwu dowodu doręczenia albo wysłania wezwania pozwanemu przesyłką poleconą. Stanowisko to jest jednak sprzeczne z wykładnią literalną art. 479¹² § 2 i 3 k.p.c.

E.S.S.

*

III CZP 109/08

„Czy Sąd Rejonowy orzekając w sprawie o zmianę sposobu ograniczenia władzy rodzicielskiej przy rozpoznawaniu wniosku strony o zmianę sposobu zabezpieczenia, winien orzekać w składzie jednego sędziego i dwóch ławników w sytuacji, gdy nie zachodzą przesłanki do działania sądu w trybie art. 569 § 2 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 30 czerwca 2008 r., XIII Cz 132/08, A. Hryniewicz, B. Piętek, K. Wesołowska-Zbudniewek)

Wątpliwości Sądu Okręgowego w zakresie przedstawionego zagadnienia prawnego powstały na skutek wydania przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 27 lutego 2008 r., III CZP 139/07 (BSN 2008, nr 2, s. 11) oraz zmiany treści art. 736 k.p.c., który – w poprzednim brzmieniu – zezwalał w sprawach podobnych do rozpoznawanej na wydawanie przez przewodniczącego na posiedzeniu niejawnym zarządzenia tymczasowego. Stanowił on jednak wyjątek od zasad wyrażonych w art. 47 i 509 k.p.c., nakazujących orzekanie co do meritum w składzie kolegiальnym.

Sąd Okręgowy zauważył, że argumentacja przytoczona w uzasadnieniu ww. uchwały skłania do uznania, iż każde postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia, które zapadło w sprawie o pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej, powinno być wydane w składzie kolegiальnym. Poza tym okoliczność, że rozpoznawana sprawa o zmianę sposobu ograniczenia władzy rodzicielskiej jest jednocześnie sprawą o ograniczenie władzy rodzicielskiej, w rozumieniu art. 509 k.p.c., dodatkowo przesądza, iż wniosek o zmianę zabezpieczenia powinien być rozpoznawany w składzie jednego sędziego, jako przewodniczącego, oraz dwóch ławników.

E.S.S.

*

III CZP 110/08

„Czy Sąd Rejonowy działający jako Sąd Opiekuńczy na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 569 § 2 k.p.c. (wydający zarządzenie tymczasowe w nagłych wypadkach), orzeka w składzie wynikającym z art. 509 k.p.c. (jeden sędzia plus dwóch ławników)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 30 czerwca 2008 r., XIII Cz 136/08, A. Hryniewicz, B. Piętek, K. Wesołowska-Zbudniewek)

Sąd Okręgowy zauważył, że sprawa o ograniczenie władzy rodzicielskiej jest sprawą z zakresu władzy rodzicielskiej, o której mowa w art. 509 k.p.c.,

nakazującym rozpoznawanie określonych w nim spraw w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, przepis art. 569 § 2 k.p.c. uprawnia natomiast sąd opiekuńczy do wydawania z urzędu w wypadkach nagłych wszelkich potrzebnych zarządzeń.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że art. 509 k.p.c. jest nadrzędny w stosunku do art. 47 k.p.c., co prowadzi do wniosku, iż w sprawach określonych w pkt 1-4 ww. przepisu, w których sąd wydając orzeczenia co do istoty sprawy nie ma obowiązku przeprowadzenia rozprawy, konieczny jest skład kolegialny. Oznacza to, że w postępowaniu nieprocesowym art. 47 § 2 k.p.c. ma zastosowanie tylko do postanowień nie dotyczących istoty sprawy.

Sąd Okręgowy rozważył zagadnienie charakteru zarządzenia sądu opiekuńczego wydanego na podstawie art. 569 § 2 k.p.c., tzn. czy jest to zarządzenie tymczasowe wydane w trybie zabezpieczenia, do którego mają zastosowanie przepisy o postępowaniu zabezpieczającym, czy też samoistne orzeczenie wydane w tzw. trybie uproszczonym. Obecnie art. 598¹³ k.p.c. usunął wszelkie wątpliwości występujące w tym zakresie i przesądził, iż ww. zarządzenia są postanowieniami także co do istoty sprawy.

Wątpliwości Sądu Okręgowego powstały w związku z podjęciem przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 27 lutego 2008 r., III CZP 139/07 (BSN 2008, nr 2, s. 11) i dotyczyły kwestii, czy art. 569 § 2 k.p.c. może stanowić samodzielną podstawę wydania przez sąd opiekuńczy zarządzenia w składzie jednoosobowym, i czy wyłącza jednocześnie stosowanie art. 509 k.p.c. W ocenie Sądu Okręgowego, wydawanie zarządzeń na podstawie art. 569 § 2 k.p.c. w składzie kolegialnym pozbawiłoby sąd opiekuńczy możliwości szybkiego reagowania w sprawach niecierpiących zwłoki.

E.S.S.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Artykuł 169 k.c. chroni tylko dobrą wiarę nabywcy co do uprawnienia zbywcy do rozporządzenia rzeczą; nie ma on zastosowania, jeżeli między wydającym i obejmującym rzecz w posiadanie nie doszło do zawarcia umowy przeniesienia własności rzeczy.

(wyrok z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1340/00, I. Koper, T. Domińczyk, K. Zawada, OSNC 2004, nr 2, poz.28; BSN 2003, nr 5, s.7; OSP 2003, nr 11, poz.143; NPN 2003, nr 3, s. 102; PUG 2003, nr 12, s. 31; R.Pr. 2004, nr 2, s. 111)

Glosa

Krzysztofa Gołębiowskiego, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3017, Przegląd Prawa i Administracji LXXVI, Wrocław 2007, s. 289

Glosowany wyrok dotyczy okoliczności niezastosowania w sprawie art. 169 k.c. Autor glosy uznał rozstrzygnięcie wyroku Sądu Najwyższego za trafne, jednak sformułował również uwagi krytyczne. Odniósł się również do wcześniejszej glosy do tego orzeczenia, której autorem jest W.J. Katner (OSP 2003, nr 11, poz. 143).

Autor glosy odrzucił koncepcję W.J. Katnera, według której ma miejsce utożsamienie dwóch doniosłych prawnie faktów: utraty rzeczy, o której mowa w art.169 § 2 k.c., ze zbyciem jej przez osobę nieuprawnioną. Zdaniem glosatora, koncepcję taką należy odrzucić, ponieważ utrata rzeczy przez właściciela decyduje o kwalifikacji danego stanu faktycznego jako podlegający regulacji art. 169 § 1 lub § 2 k.c. Utrata rzeczy nie jest jednak tożsama z pojęciem zbycia rzeczy przez osobę nieuprawnioną. Autor glosy przyjął za decydujący dla kwalifikacji rzeczy jako powierzonej bądź utraconej nie moment jej zbycia przez uprawnionego

oraz bezprawność tego działania, ale chwilę objęcia rzeczy w posiadanie przez późniejszego zbywcę. Wniosek ten znajduje ponadto oparcie w fakcie, że trzyletni termin ustanowiony przez art.169 § 2 k.c. biegnie od dnia utraty rzeczy, a nie od chwili jej zbycia przez nieuprawnionego.

Glosator zauważył, że zbycie rzeczy, o której mowa w art.169 k.c., zawsze polega na dokonaniu nieważnej czynności prawnej. Ponadto zbycie rzeczy oznacza wymóg zawarcia pomiędzy nieuprawnionym a nabywcą w dobrej wierze umowy, która pozostając nieważna stanowi jednak jeden z koniecznych elementów stanu faktycznego, od którego wystąpienia zależy powstanie skutku – nabycie własności. Umowa ta nie wywołuje samodzielnie skutku rozporządzającego, a ewentualne późniejsze nabycie własności przez działającego w dobrej wierze nie sanuje zawartej umowy.

Glosator wyraził krytyczne uwagi wobec przedstawionego przez Sąd Najwyższy poglądu, zgodnie z którym „dobra wiara nabywcy (...) zastępuje, w drodze wyjątku, tylko jedną wymaganą normalnie przesłankę przeniesienia własności ruchomości: uprawnienie zbywcy do rozporządzenia własnością rzeczy”. Zdaniem autora glosy, takie sformułowanie sugeruje, że w wypadku nabycia własności od nieuprawnionego mamy do czynienia ze zwykłą („normalną”) umową przenoszącą własność, której skutki uregulowane są przede wszystkim w art. 155 § 1 k.c., z tą jedynie różnicą, że w drodze swoistej fikcji prawnej wymaganie istnienia po stronie zbywcy uprawnienia do rozporządzenia prawem własności jest zastępowane dobrą wiarą nabywcy. Glosator stwierdził, że nabycie od nieuprawnionego jest odrębną od przeniesienia własności instytucją prawną, podobnie jak zawłaszczenie rzeczy niczyjej lub zasiedzenie, co oznacza, iż nie można traktować art. 169 k.c. jako uzupełnienia regulacji art. 155 i 156 k.c.. Wynika z tego, co podkreśla glosator, że dobra wiara niczego w istocie nie „zastępuje”, oprócz dobrej wiary art. 169 k.c. wymaga bowiem wystąpienia kolejnych elementów stanu faktycznego.

Autor glosy zwrócił jednocześnie uwagę, że na gruncie rozpatrywanego w wyroku Sądu Najwyższego stanu faktycznego, w przeciwieństwie do sądów powszechnych, dopiero Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na konieczność zawarcia umowy między nabywcami a nieuprawnionym, podczas gdy w toku wcześniejszego postępowania skupiano się jedynie na dobrej wierze nabywców, przypisując

jej samodzielną i prawokształtującą rolę, uznając, że sama dobra wiara pozwanych przesądziła o nabyciu przez nich własności.

W dalszej kolejności autor glosy rozważył dwa stanowiska w związku z postawionym pytaniem: jakich okoliczności ma dotyczyć dobra wiara nabywcy? Pierwsze zakłada, że nabywca powinien pozostawać w uzasadnionym przekonaniu, iż zbywca jest właścicielem rzeczy i tylko taki stan psychiczny pozwoli mu na skorzystanie z ochrony przewidzianej art. 169 k.c. Według drugiego, nabywca powinien pozostawać w dobrej wierze, co do faktu przysługiwania zbywcy uprawnienia do rozporządzania rzeczą, bez względu na źródło tego uprawnienia. Sąd Najwyższy opowiedział się za przyjęciem drugiego stanowiska, które jest zasadniczo jednolicie reprezentowane w nauce prawa. Uważa się powszechnie, że wystarczy, aby nabywca w sytuacji określonej w art. 169 k.c. pozostawał w dobrej wierze co do tego, że zbywcy przysługuje uprawnienie do rozporządzenia prawem własności, a więc np. że zbywca jest pełnomocnikiem. Glosator wyraził pogląd, że stanowisko to budzi poważne wątpliwości, które prowadzą w konsekwencji do przyjęcia odmiennego poglądu, w myśl którego w kodeksie cywilnym chroniona jest jedynie dobra wiara co do przysługiwania zbywcy prawa własności.

Jak wspomniano, do omawianego orzeczenia glosę napisał także W.J. Katner (OSP 2003 nr 11, poz. 143).

P.G.

*

Powiernicze zbycie przez wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udziałów powoduje utratę praw przyznanych mu osobiście.

(wyrok z dnia 21 stycznia 2005 r., I CK 528/04, J. Frąckowiak, T. Bielska-Sobkowicz, T. Żyznowski, OSNC 2006, nr 1, poz. 11; BSN 2005, nr 5, s. 9; NPN 2005, nr 3, s. 59; MoP 2006, nr 2, s. 84; R.Pr. 2006, nr 1, s. 97 i 103; Pr.Spółek 2006, nr 2, s. 58; Rej. 2006, nr 1, s. 165)

Glosa

Dominiki Wajdy, Glosa 2008, nr 3, s. 49

Glosa ma charakter aprobujący. Autorka przeanalizowała wyrok Sądu Najwyższego dotyczący przypadku powierniczego zbycia udziałów w sytuacji, gdy zbywcy przysługiwały prawa przyznane osobiście. Regulacja dotycząca praw przyznanych osobiście wspólnikowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ma szcążkowy charakter; Sąd Najwyższy musiał zdecydować, czy właściwe będzie zastosowanie rozwiązania przewidzianego w art. 354 § 4 k.s.h.

W odniesieniu do spółki akcyjnej ustawodawca ściśle wskazuje, że prawa przyznane osobiście wygasają najpóźniej z dniem, w którym uprawniony przestał być akcjonariuszem spółki (art. 354 § 4 k.s.h.). W glosowanym wyroku, jak zauważyła glosatorka, Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę, że z faktu, iż na tle spółki z ograniczoną odpowiedzialnością brak odpowiednika art. 354 § 4 k.s.h. nie można wywodzić twierdzenia, że uprawnienia przyznane wspólnikowi osobiście nie gasną wraz ze zbyciem udziału. W grę wchodziłoby bowiem dopuszczenie realizacji praw osobistych wspólnika przez osobę, która wspólnikiem nie jest.

Glosatorka uznała za interesującą kwestię ewentualnego „odzycia” praw osobistych w przypadku odzyskania udziałów w spółce przez zbywcę. Autorka zaaprobowała pogląd Sądu Najwyższego, że wspólnik, który odzyskuje udziały w spółce, odzyskuje je w takim stanie, jaki wynika z sytuacji spółki w dniu ich nabycia (nabycia zwrotnego) od powiernika. Nie jest możliwe „odzycie” praw przyznanych osobiście; ubycie wszystkich udziałów, nawet jeśli jest to zbycie powiernicze, prowadzi do wygaśnięcia praw przyznanych osobiście.

W uzasadnieniu glosowanego wyroku Sąd Najwyższy podjął również problem reprezentacji spółki przez zarząd o mniejszej liczbie członków niż wymaga tego umowa spółki. Autorka glosy zaaprobowała stanowisko, które wyraził Sąd Najwyższy na tle Prawa spółdzielczego, zgodnie z którym rada nadzorca spółdzielni licząca mniej członków niż przewiduje to statut, nie traci statusu organu spółdzielni. Glosatorka zwróciła uwagę, że w literaturze także podkreśla się, iż członkowie „szcążkowego” zarządu mogą nadal reprezentować spółkę zgodnie z ich ustawowymi i statutowymi (umownymi) postanowieniami dotyczącymi reprezentacji osoby prawnej.

Glosy do komentowanego wyroku opracowali także: K. Wróbel (MoP 2006, nr 11, wkładka, s. 18), M. Rodzynekiewicz, (Pr.Spółek 2006, nr 7-8, s. 88) oraz P. Sobolewski (Glosa 2008, nr 1, s. 56). Omówiła go także J. Kruczałak-

Jankowska w "Przeglądzie orzecznictwa" (Gdańskie Studia Prawnicze - Przegląd orzecznictwa 2006, nr 3, s. 50).

P.G.

*

Podmiot odpowiedzialny za bezprawne uniemożliwienie dokonania zabiegu przerwania ciąży, będącej następstwem gwałtu, którego sprawca nie został wykryty, ponosi koszty utrzymania dziecka w takim zakresie, w jakim matka dziecka sprawująca osobiste starania o jego utrzymanie i wychowanie nie jest w stanie zaspokoić usprawiedliwionych potrzeb dziecka.

(uchwała z dnia 22 lutego 2006 r., III CZP 8/06, J. Gudowski, G. Bieniek, J. Górowski, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 123; BSN 2006, nr 2, s. 5; Wok. 2006, nr 4, s. 5; Prok. i Pr. 2006, nr 9, s. 42; MoP 2006, nr 18, s. 994; OSP 2007, nr 2, poz. 16; MoP 2007, nr 21, s. 1210; R.Pr. 2006, nr 5, s. 120; Prawo i Medycyna 2006, nr 4, s. 132)

Glosa

Małgorzaty Krywko, Prawo i Medycyna 2008, nr 1, s. 139

Autorka podkreśliła, że w komentowanej uchwale Sąd Najwyższy przyjął wykształconą w zagranicznej doktrynie tzw. teorię rozdzielności, zgodnie z którą akceptacja absolutnej wartości dziecka oraz uznanie kosztów jego utrzymania za szkodę nie wykluczają się wzajemnie. Jest to sprzeczne z naczelną zasadą prawa rodzinnego, jaką jest zasada ochrony dobra dziecka. Glosatorka przywołała pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy RFN, który stwierdził, że udokumentowanie niechcianego urodzenia dziecka w wyniku zasądzenia na rzecz jego rodziców odpowiedniego odszkodowania nie uderzałoby w konstytucyjne prawa dziecka, ponieważ prawo do życia chroni wyłącznie jego biologiczną i fizyczną egzystencję.

Zdaniem autorki, z takim stanowiskiem nie można się zgodzić. Zarówno prowadzone badania naukowe, wskazujące na poważne problemy emocjonalne dzieci z tzw. syndromem ocalonego od aborcji, jak i praktyka pokazująca, że wieloletnie spory sądowe prowadzone przez rodziców dziecka

wywołują nadmierne zainteresowanie mediów, świadczą dobitnie o tym, iż egzystencja dziecka, jego zdrowie, komfort i długość życia są zagrożone w znacznym stopniu. Naruszone mogą być jego dobra osobiste, takie jak prywatność, a samo dziecko jest także narażone na brak akceptacji społecznej. Uznanie roszczeń rodziców zgodnie z teorią rozdzielnosci jest zatem sprzeczne z art. 96 k.r.o., który przyznaje dziecku m.in. prawo do wzrastania w atmosferze sprzyjającej jego duchowemu rozwojowi.

W dalszej części rozważań autorka przeanalizowała pojęcie szkody w odniesieniu do kosztów utrzymania „niechcianego” dziecka. Jej zdaniem, ponieważ wykonanie zabiegu usunięcia ciąży jest w przypadku indykacji kryminologicznej kontratypem, to mimo że jest ono w określonych wypadkach dozwolone przez prawo, pozostaje czynem o społecznej szkodliwości. Należy ograniczyć pojęcie szkody tak, aby nie obejmowało ono następstw działań o takiej szkodliwości, w tym także niektórych kontratypów. Pozbawienia możliwości dokonania czynu o wysokiej szkodliwości społecznej oraz związanych z tym następstw nie można postrzegać w kategorii szkody. Zdaniem glosatorki, zabieg usunięcia ciąży, choć pozostaje legalny, jest „złem koniecznym”. Niemożliwość dokonania jakiegokolwiek zła nie może stanowić uszczerbku w dobrach i interesach, nawet jeśli są one prawnie chronione.

Do powyższej uchwały glosy aprobujące napisali M. Nesterowicz (Prawo i Medycyna 2007, nr 1, s. 129) i T. Justyński (OSP 2007, nr 2, poz. 16).

R.N.

*

Zakończenie stosunku dzierżawy nie powoduje rozwiązania z mocy prawa stosunku poddzierżawy.

(wyrok z dnia 20 lipca 2006 r., V CSK 200/06, H. Pietrkowski, M. Bączyk, T. Bielska-Sobkowicz, OSNC 2007, nr 4, poz. 61; BSN 2006, nr 11, s. 16; MoP 2008, nr 1, s. 41; R.Pr. 2007, nr 3, s. 117; NPN 2007, nr 1, s. 49)

Glosa

Bartłomieja Swaczyny, Orzecznictwo Sądów Polskich 2008, nr 7-8, poz. 73

Glosa ma charakter krytyczny; glosator nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego przedstawionego w tezie glosowanego wyroku.

Autor uznał za dopuszczalne dokonanie wypowiedzenia umowy dzierżawy z zachowaniem określonego terminu w sytuacji, w której stronie dokonującej wypowiedzenia przysługuje uprawnienie do wypowiedzenia umowy ze skutkiem natychmiastowym. Stwierdził również – odmiennie niż Sąd Najwyższy – że do umowy dzierżawy odpowiednie zastosowanie znajduje art. 667 § 2 k.c., który reguluje wypowiedzenie umowy bez zachowania terminu wypowiedzenia. Przyjął ponadto, że naruszenie sposobu korzystania z przedmiotu dzierżawy przez poddzierżawcę może doprowadzić do powstania po stronie wydzierżawiającego uprawnienia do wypowiedzenia stosunku dzierżawy ze skutkiem natychmiastowym.

Komentator zakwestionował następnie stanowisko Sądu Najwyższego przedstawione w tezie wyroku, wyrażając pogląd, że art. 668 § 2 k.c. stosuje się odpowiednio do umowy dzierżawy i w chwili wygaśnięcia dzierżawy ustaje także stosunek poddzierżawy, chyba że wydzierżawiający, dzierżawca oraz poddzierżawiający umówili się inaczej i przyjęli kontynuację poddzierżawy między wydzierżawiającym a poddzierżawcą.

W dalszej części opracowania glosator podjął polemikę z argumentami Sądu Najwyższego przytaczanymi dla uzasadnienia odmiennego zapatrywania. Zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego, że obowiązujący od dnia 10 lipca 2001 r. art. 637 § 3 k.c. znajduje odpowiednie zastosowanie do umowy dzierżawy. W ocenie glosatora, *de lege lata* dopuszczalne jest zatem zastrzeżenie w umowie dzierżawy zawartej na czas oznaczony uprawnienia do wypowiedzenia stosunku dzierżawy z określonych przyczyn.

M.P.

*

Naruszenie pierwszeństwa przewidzianego w art. 29 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 208, poz. 2128 ze zm.) przy zawieraniu umowy sprzedaży nieruchomości rolnej nie powoduje jej nieważności.

(uchwała z dnia 21 grudnia 2006 r., III CZP 121/06, Z. Strus, M. Bączyk, A. Górski, OSNC 2007, nr 10, poz. 149; BSN 2006, nr 12, s. 10; Rej. 2006, nr 12, s. 191; Rej. 2007, nr 1, s. 175; NPN 2007, nr 1, s. 51; R.Pr. 2007, nr 5, s. 118; Rej. 2007, nr 11, s. 182)

Glosa

Jerzego Ciszewskiego, Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2008, nr 2, poz. 6

Glosa ma charakter aprobowany.

Autor wskazał na brak przepisów szczególnych wprowadzających sankcję nieważności czynności prawnej dokonanej z naruszeniem zasady pierwszeństwa nabycia nieruchomości rolnej zastrzeżonej dla jej dzierżawcy. Według komentatora, sankcja nieważności czynności prawnej musi być wyraźnie przewidziana na wypadek naruszenia normy prawnej i w żadnym razie nie można jej domniemywać. Glosator podkreślił następnie, że naruszenie określonych obowiązków ustawowych ciążących na jednej ze stron umowy rodzi ujemne skutki jedynie w sferze interesów tej strony i nie może oddziaływać na prawa strony, która pozostaje poza węzłem obligacyjnym.

M.P.

*

Sprzeczne z dobrymi obyczajami (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.) jest wprowadzenie do obrotu gospodarczego wyrobu rodzajowo tożsamego z istniejącym na rynku jedynym tego rodzaju wyrobem innego producenta, jeżeli przyciągnięcie uwagi klientów nastąpiło w wyniku podobieństwa opakowań wywołującego pozytywne skojarzenia z utrwalonym w świadomości klientów wizerunkiem wyrobu wcześniej wprowadzonego.

(wyrok z dnia 2 stycznia 2007 r., V CSK 311/06, T. Żyżnowski, M. Grzelka, G. Misiurek, BSN 2007, nr 5, s. 11)

Glosa

Roberta Stefanickiego, Monitor Prawniczy 2008, nr 12, s. 654

Zdaniem autora komentowany wyrok Sądu Najwyższego zasługuje na szczególną uwagę, ponieważ podniesiono w nim istotne znaczenie klauzuli generalnej zawartej w art. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, podkreślając, że kryteria dobrych obyczajów, do których odsyła ten przepis, wyrażają się pozaprawnymi normami postępowania, którymi powinni kierować się rywalizujący na rynku przedsiębiorcy, oraz wskazano warunki wykorzystania tej klauzuli dla wyłonienia nowych, niestypizowanych w ustawie czynów nieuczciwej konkurencji.

Glosator szeroko omówił motywy rozstrzygnięcia. Z argumentów przytoczonych w uzasadnieniu wyroku wyprowadził tezę, że Sąd Najwyższy podzielił stanowisko Sądu Okręgowego i Apelacyjnego w kwestii przyznania dominującego znaczenia przy ocenie odróżniającej siły oznaczeń ich elementom słownym w postaci identyfikacji producenta i nazwy produktu. Jest to, w jego opinii, pogląd dyskusyjny. W ocenie glosatora, podobieństwa oznaczeń, w przypadku towarów przeznaczonych do tego samego celu, należy wziąć pod uwagę całościowy wizerunek znaku, ponieważ przeciętny odbiorca postrzega znak jako całość i nie analizuje poszczególnych jego elementów. Nieprawidłowe jest porównywanie spornych oznaczeń przez doszukiwanie się w nich nieistotnych różnic koncepcyjnych. Zdolność odróżnienia wynika ze struktury całego znaku i jest wynikiem rzeczywistego i konsekwentnego używania go przez przedsiębiorcę do wskazywania pochodzenia towarów i usług nim oznaczonych.

Glosowane orzeczenie zostało omówione także przez D. Miąsika (Europejski Przegląd Sądowy 2007, nr 8, s. 63).

R.N.

Jeżeli po wykreśleniu z rejestru spółki z ograniczoną odpowiedzialnością okaże się, że pozostała po niej część majątku nieobjęta likwidacją, dopuszczalne jest ustanowienie likwidatora w celu dokończenia likwidacji.

(uchwała z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZP 143/06, J. Gudowski, A. Górski, G. Misiurek, OSNC 2007, nr 11, poz. 166; BSN 2007, nr 1, s. 13; OSP 2008, nr 7-8, poz. 74; MoP 2008, nr 11, s. 589; Rej. 2007, nr 1, s. 174; NPN 2007, nr 1, s. 58; R.Pr. 2007, nr 6, s. 129 i 130; Rej. 2007, nr 12, s. 200; Pr.Spółek 2008, nr 3, s. 59)

Glosa

Arkadiusza Januchowskiego i Grzegorza Bartkowiaka, Prawo Bankowe 2008, nr 4, s. 30

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentatorzy zgodzili się z poglądem Sądu Najwyższego, że w zaistniałym stanie faktycznym nie można zastosować art. 184 § 1 k.r.o., gdyż z chwilą wykreślenia z rejestru spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest osobą prawną nieistniejącą, a nie nieobecną. Za trafny uznali również pogląd o niemożliwości zastosowania w drodze analogii przepisów o kuratorze spadku nieobjętego (art. 986-990 k.c.).

Zasadnicze wątpliwości autorów wzbudziło sięgnięcie przez Sąd Najwyższy w drodze analogii do art. 170 k.s.h. Za nieprzekonywujący uznali argument, że skoro można przeprowadzić likwidację spółki w organizacji, a więc tworu prawnego, który nie zdołał uzyskać osobowości prawnej, to można takie postępowanie przeprowadzić również w stosunku do spółki wykreślonej z rejestru, gdy pierwotnym postępowaniem likwidacyjnym nie objęto całego majątku spółki. Wskazali na zasadniczą różnicę pomiędzy spółką z ograniczoną odpowiedzialnością wykreśloną z rejestru, nieposiadającą osobowości prawnej, a spółką w organizacji, która może we własnym imieniu nabywać prawa.

Glosatorzy, powołując się na konstytucyjną zasadę państwa prawa, zaproponowali zastosowanie rozwiązań znanych już w orzecznictwie przedwojennym. Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 26 maja 1936 r., C II 331/36 (Zb.Urz. 1937, poz. 39) przyjął, że nieobjęty likwidacją majątek spółki staje się własnością jej byłych wspólników (tego poglądu Sąd Najwyższy w uzasadnieniu komentowanej uchwały

nie podzielił). Za wystarczające zabezpieczenie wierzycieli spółki komentatorzy uznali odpowiedzialność deliktową likwidatorów (415 k.c.). Argumentowali, że takie rozwiązanie zapewnia pewność obrotu i gwarantuje zasadę nieodpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki, natomiast wszelkie roszczenia wynikłe z pominięcia przy likwidacji majątku obciążałyby likwidatora.

Glosy do komentowanej uchwały napisali również T. Kurnicki (Pr.Spółek 2007, nr 9, s. 54) oraz A. Jakubecki (OSP 2008, nr 7-8, poz. 74).

M.M.

Glosa

Andrzeja Jakubeckiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2008, nr 7-8, poz. 74

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosator omówił poglądy wyrażane w piśmiennictwie w przedmiocie ujawnienia majątku kapitałowej spółki handlowej po formalnym zakończeniu jej likwidacji i wykreśleniu z Krajowego Rejestru Sądowego. Przedstawił następnie problematykę statusu prawnego likwidatora ustanowionego w celu dokończenia likwidacji spółki. Podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że ustanowienie likwidatora po wykreśleniu z Krajowego Rejestru Sądowego nie wiąże się z przywróceniem podmiotowości prawnej spółce.

W dalszej części opracowania glosator przedstawił zalety stosowania art. 170 k.s.h. *per analogiam* do likwidatora ustanowionego w celu dokończenia likwidacji spółki, uznając to jednak za niedopuszczalne. Stwierdził natomiast, że w takiej sytuacji do likwidatora należy stosować przez analogię przepisy o kuratorze spadku (art. 666 k.p.c.).

M.P.

*

Objęta immunitetem parlamentarnym „inna działalność związana nieodłącznie ze sprawowaniem mandatu” w rozumieniu art. 6a w związku z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła

i senatora (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2199 ze zm.) to działalność, która bezpośrednio i wprost wynika z funkcji parlamentarzysty, a jej związek ze sprawowaniem mandatu nie budzi wątpliwości.

(wyrok z dnia 13 kwietnia 2007 r., I CSK 31/07, Z. Kwaśniewski, I. Gromska-Szuster, K. Tyczka-Rote, OSNC 2008, nr 5, poz. 48; BSN 2007, nr 7, poz. 11; OSP 2008, nr 7-8, poz. 75)

Glosa

Krzysztofa Grajewskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2008, nr 7-8, poz. 75

Glosa ma charakter aprobujący.

W pierwszej części opracowania autor przedstawił konstrukcję oraz istotne cechy immunitetu materialnego i formalnego przyznanego posłom i senatorom. Omówił następnie przepis art. 105 Konstytucji, wskazując na pogląd doktryny uznający, że sprawowanie mandatu posła nie ogranicza się do „terenu” parlamentu. Podzielił przy tym zapatrywanie Sądu Najwyższego wyrażone w tezie wyroku. Przedstawił także zakres wykonywania mandatu poselskiego przez posłów i senatorów, stwierdzając, że zakres praw i obowiązków posłów i senatorów różni się.

W dalszej części opracowania glosator wyraził aprobatę dla stanowiska Sądu Najwyższego, że nie każda wypowiedź parlamentarzysty wyrażająca troskę o suwerenność państwa polskiego lub przestrzeganie porządku prawnego RP korzysta z ochrony immunitetowej. Nie zgodził się natomiast z poglądem, że przepisy zawierające rotę ślubowania (art. 104 Konstytucji i art. 2 ust. 2 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora) nie mają charakteru normatywnego.

M.P.

*

Kasa chorych (NFZ) obowiązana była pokryć koszty świadczeń zdrowotnych udzielonych w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia osobom nieposiadającym uprawnień z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego.

(wyrok z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CSK 125/07, G. Bieniek, A. Górski, B. Myszką, Rej. 2007, nr 12, s. 205)

Glosa

Jana Jończyka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2008, nr 7-8, poz. 72

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Autor wskazał, że omawiana uchwała zawiera nowe zagadnienie prawne, nieomawiane dotychczas w orzecznictwie Sądu Najwyższego, dotyczące problematyki finansowania w ramach ubezpieczenia zdrowotnego świadczeń zdrowotnych udzielanych osobom nieubezpieczonym w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia. Podkreślił, że obowiązek finansowania tych świadczeń wynika z art. 5 pkt 4 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz innych przepisów tej ustawy określających zadania NFZ, a nie z art. 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej w związku z art. 56 k.c. Zauważył, że art. 7 powołanej ustawy dotyczy administracyjno-prawnego obowiązku zakładu opieki zdrowotnej i nie można z niego wywodzić ani uprawnień pacjenta (w relacji ze świadczeniodawcą), ani obowiązku NFZ wobec świadczeniodawcy.

Komentator omówił następnie cele i status prawny zakładów opieki zdrowotnej, dostrzegając, że w praktyce obowiązek finansowania ochrony zdrowia spoczywa w niewielkim zakresie i w wyjątkowych wypadkach także na podmiotach uprawnionych lub zobowiązanych do tworzenia i utrzymywania zakładów opieki zdrowotnej.

M.P.

*

Do umowy zawartej przez zarząd spółdzielni bez wymaganej do jej ważności uchwały walnego zgromadzenia lub rady nadzorczej ma zastosowanie w drodze analogii art. 103 § 1 i 2 k.c.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 14 września 2007 r., III CZP 31/07, H. Ciepła, E. Skowrońska-Bocian, K. Pietrzykowski, K. Tyczka-Rote, H. Wrzeszcz, M. Wysocka, K. Zawada; OSNC 2008, nr 2, s.14; BSN 2007, nr 9, s.7; Pr.Bank. 2008, nr 1, poz. 11; MoP 2008, nr 2, s.89; OSP 2008, nr 5, s. 56; Glosa 2008 nr 3, s. 69 ; Rej. 2007, nr 10, s. 173; Pal. 2007, nr 11-12, s. 254; R.Pr. 2008, nr 1, s. 88; Rej. 2008, nr 2, s. 191).

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Glosa 2008, nr 3, s. 57

Glosator odniósł się do rozpowszechnionej w piśmiennictwie prawniczym koncepcji, zgodnie z którą uchwała najwyższego organu osoby prawnej stanowi umocowanie udzielone organowi wykonawczemu tej osoby prawnej. Wiąże się to z problemem skutków wadliwego działania organu, a konkretnie ze skutkami przekroczenia zakresu umocowania przez organ osoby prawnej, co pociąga za sobą, zdaniem jednych, bezwzględną nieważność czynności prawnych. Inni autorzy natomiast uważają, że czynność taka, jako niezupełna, może być potwierdzona na podstawie art. 103 k.c.

Autor glosy stwierdził, że podstawowe założenie, na którym opiera się teza glosowanej uchwały oraz jej uzasadnienie sprowadzają się do stwierdzenia, iż działanie organu bez uchwały stanowi działanie bez wymaganych do tego kompetencji. Podkreślił zarazem, że Sąd Najwyższy uznał koncepcję traktującą czynności prawne dokonane przez osoby działające w imieniu osoby prawnej w charakterze jej organu bez kompetencji jako bezwzględnie nieważne, za wzbudzające poważne zastrzeżenia.

Zwrócił uwagę, że Sąd Najwyższy wyraźnie podkreślił, iż zawarcie przez zarząd spółdzielni umowy bez wymaganej zgody walnego zgromadzenia należy traktować tak, jak złożenie oświadczenia woli w imieniu osoby prawnej w charakterze jej zarządu przez osoby w rzeczywistości niewchodzące w skład zarządu albo jako złożenie w imieniu osoby prawnej oświadczenia woli przez mniejszą liczbę członków zarządu. Sąd Najwyższy wyraził przekonanie, że zarząd zawierając umowę bez wymaganej uchwały działa bez umocowania.

Glosator zwrócił uwagę na pogląd Sądu Najwyższego, że działanie przez organ osoby prawnej i działanie przez pełnomocnika obejmuje, mimo różnic konstrukcyjnych, wspólną cechę; zarówno pełnomocnik, jak i osoba pełniąca funkcję organu mają działać w granicach przyznanych im kompetencji. Autor glosy wyraził zarazem przekonanie, że zaproponowane przez Sąd Najwyższy rozwiązanie, traktujące uchwałę jako akt udzielający umocowania do dokonania czynności prawnej, nie sprawdza się w sytuacji, w której osobę prawną reprezentuje pełnomocnik (prokurent).

W dalszej kolejności autor glosy sformułował pogląd, że ww. czynność prawna zarządu jest w rezultacie wadliwa, co przejawia się w jej bezskuteczności zawieszanej. Jako podstawę prawną stosowania sankcji bezskuteczności zawieszanej w wypadkach, w których ważność czynności prawnej uzależniona jest od uchwały zgromadzenia bądź rady nadzorczej, glosator proponuje art. 17 k.s.h.

Glosator przywołał stanowisko Sądu Najwyższego, że konstrukcja bezskuteczności zawieszanej nie tylko chroni interesy spółdzielni w stopniu nie mniejszym niż konstrukcja nieważności bezwzględnej, ale też lepiej odpowiada bezpieczeństwu obrotu.

Do komentowanego orzeczenia glosę krytyczną napisali J. Naworski (MoP 2008, nr 8, s. 432) i T. Szczurowski (Glosa 2008, nr 3, s. 69), a glosę aprobującą sporządzili S. Sołtysiński (OSP 2008, nr 5, s. 56) oraz R. L. Kwaśnicki i P. Letolc (MoP 2008, nr 3, s. 154).

P.G.

Glosa

Tomasza Szczurowskiego, Glosa 2008, nr 3, s. 69

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor, podkreślając obszerność wchodzącej w rachubę tematyki, skoncentrował się jedynie na zagadnieniu naruszenia zasad reprezentacji łącznej. Za niedopuszczalne uznał glosator stosowanie do sytuacji określonej redakcją art. 39 k.c. regulacji zawartej w art. 103 §§ 1 i 2 k.c. Za kontrowersyjne uznał stanowisko Sądu Najwyższego, że do skutków działań organu osoby prawnej bez umocowania stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące przedstawicielstwa. Negując wyrażony w tym zakresie pogląd, glosator postawił tezę, że stanowisko Sądu Najwyższego nie uwzględnia natury organu osoby prawnej, a przede wszystkim wyraźnych rozstrzygnięć ustawowych przewidzianych na gruncie art. 39 k.c.

Glosator, wbrew glosowanemu orzeczeniu, za prawidłowe uznał stanowisko tych przedstawicieli doktryny, którzy podnoszą, że w przypadku naruszenia

określonego w ustawie lub w umowie sposobu reprezentacji łącznej mamy do czynienia nie z czynnością nieważną lub obarczoną sankcją bezskuteczności zawieszoną, ale jedynie z pozorem czynności prawnej, a więc faktycznie z czynnością prawną nieistniejącą.

Komentator zaznaczył wystąpienie wyraźnie widocznych różnic między działaniem osoby prawnej przez pełnomocnika a sytuacją, w której za osobę prawną działa organ. Różnica w działaniu organu osoby prawnej oraz przedstawiciela sprowadza się do tego, że piastun jest powoływany zgodnie z treścią struktury organizacyjnej danej osoby prawnej i działa z jej umocowania.

Autor glosy stwierdził, że zasadniczą wątpliwość wzbudza stanowisko Sądu Najwyższego dopuszczające stosowanie w drodze analogii przepisów regulujących sankcję czynności, nawet wówczas, gdy w grę wchodzi sankcja stosunkowo łagodna, w postaci tzw. bezskuteczności zawieszona. Zdaniem glosatora, przepisy statuujące sankcje czynności prawnych mają charakter wyjątkowy i dolegliwy, wobec czego nie powinny być stosowane w drodze analogii.

W ocenie glosatora, nie jest trafne odrzucenie przez Sąd Najwyższy koncepcji nieistniejącej czynności prawnej. O czynności nieistniejącej może być mowa wtedy, gdy podjęto wprowadzić działania w celu dokonania czynności prawnej, jednakże ze względu na brak jej materialnych składników akt prawny nie został uformowany. Według glosatora, pod konstrukcję czynności nieistniejącej podpada sytuacja, która polega na tym, że brak oświadczenia woli spółki, a jednocześnie nie ma podstaw do przypisania czynności prawnej piastunowi organu osobiście, albowiem jego zamiarem było wywołanie skutków dla reprezentowanej osoby prawnej. W konsekwencji zachodzi brak dokonania jakiegokolwiek czynności prawnej, dlatego zasadne jest mówienie o czynności nieistniejącej.

P.G.

*

Pierwotna niemożliwość świadczenia, w odróżnieniu od tzw. niemożliwości następczej, musi istnieć już w chwili zawarcia umowy.

(wyrok z dnia 19 października 2007 r., I CSK 258/07, E. Skowrońska-Bocian, J. Górowski, K. Pietrzykowski, MoP 2007, nr 22, s. 1226)

Glosa

Konrada Zacharzewskiego, Glosa 2008, nr 3, s. 92

Glosowany wyrok wydany został w związku ze sporem między bankiem prowadzącym działalność maklerską a kancelarią prawniczą. Bank na podstawie umowy o świadczenie usług zobowiązał się wobec kancelarii, będącej zastępcą pośrednim spółki belgijskiej, do pośredniczenia w zbyciu belgijskich obligacji, które okazały się fałszywe.

Autor glosy zaaprobował poglądy Sądu Najwyższego wyrażone w glosowanym orzeczeniu. Uwaga glosatora skoncentrowała się na obowiązkach pośrednika w regulowanym obrocie dokumentowymi papierami wartościowymi oraz na kwestii odpowiedzialności pośrednika w związku z ujawnieniem fałszerstwa papierów oddanych mu do sprzedaży. Glosator zainteresował się także problematyką skutków czynności zobowiązującej do rozporządzenia w regulowanym obrocie dokumentowymi papierami wartościowymi, które okazały się fałszywe.

Glosator zwrócił uwagę, że podstawowy kierunek procesowej argumentacji banku sprowadzał się do prób zakwestionowania ważności zobowiązania. W ten sposób bank zamierzał wykazać brak podstaw świadczenia spełnionego na rzecz kancelarii i uzasadniał żądanie zwrotu tego świadczenia jako nienależnego. Zdaniem Sądu Najwyższego, nieważność uzasadniona pierwotną niemożliwością świadczenia nie mogła dotknąć ani umowy zbycia fałszywych papierów wartościowych, ani umowy o pośrednictwo zawartej pomiędzy bankiem a kancelarią. Zakwestionowanie ważności zagranicznych obligacji nie miało wpływu na ważność umowy o świadczenie usługi pośredniczenia. Według glosatora, zakwestionowanie autentyczności obligacji nie miało wpływu na ważność umowy sprzedaży i umowy o pośrednictwo.

Autor glosy odniósł się również do kwalifikacji umowy o pośrednictwo giełdowe. Podkreślił, że Sąd Najwyższy nie zakwestionował dokonanej przez sądy powszechne kwalifikacji prawnej ww. umowy jako umowy komis, aczkolwiek podstawą konstrukcji prawnej umowy o pośrednictwo giełdowe nie jest umowa komis, lecz umowa zlecenia.

Na gruncie występującego stanu faktycznego glosator podejmował również zagadnienia dotyczące instytucji zastępstwa pośredniego i jego podstaw,

w postaci umowy komisu, umowy o pośrednictwo giełdowe oraz umowy o świadczenie usług w związku z występującymi w sprawie zastępcami pośrednimi (pозwana kancelaria występowała jako zastępca pośredni belgijskiej spółki).

Autor podjął także kwestię problematyki obrotu sfałszowanymi papierami wartościowymi, a w szczególności zagadnienia dotyczące skutków umowy sprzedaży opiewającej na sfałszowane papiery wartościowe złożone w depozycie w postaci dokumentowej. Jego zdaniem, podstawowym skutkiem fałszerstwa obligacji, bez względu na sposób jego dokonania, jest nieskuteczne związanie prawa podmiotowego nośnikiem dokumentowym. Pozbawienie dokumentu mocy prawnej w efekcie złożenia w depozycie było nieskuteczne, bo prawo podmiotowe w ogóle nie było związane z dokumentem. W konsekwencji nie doszło do zerwania więzi pomiędzy prawem podmiotowym a dokumentem.

P.G.

*

Roszczenie właściciela gruntu przewidziane w art. 231 § 2 k.c. ulega przedawnieniu w terminie lat dziesięciu od dnia wzniesienia budynku lub innego urządzenia (art. 118 k.c.).

(wyrok z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 364/07, K. Pietrzykowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, niepubl.)

Glosa

Stanisława Rudnickiego, Przegląd Sądowy 2008, nr 7-8, s. 180

Autor krytycznie ocenił stanowisko wyrażone w glosowanym wyroku. Stwierdził, że art. 231 k.c. należy do kategorii przepisów z zakresu ochrony własności regulujących stosunki między właścicielem nieruchomości i jej posiadaczem, wynikające z posiadania nieruchomości. Przyznane właścicielowi nieruchomości w § 2 tego artykułu żądanie wykupienia działki, w ocenie autora, uzupełnia podstawowe instrumenty ochrony własności, realizowane w drodze skargi negatoryjnej (art. 222 § 2 k.c.). W konsekwencji roszczenie to nie ulega przedawnieniu (art. 223 § 1 k.c.). W razie naruszenia własności nieruchomości przez zabudowę,

właścicielowi nieruchomości przysługuje swoboda wyboru między roszczeniem negatywnym i żądaniem określonym w § 2 art. 231 k.c. Glosator podkreślił, że w praktyce właściciel nieruchomości, realnie oceniając szanse powodzenia przysługujących mu środków ochrony własności, wystąpi z żądaniem wykupu zajętej pod budowę działki.

Glosator wskazał, że uprawnienie wynikające z art. 231 § 2 k.c. różni się od ogółu ulegających przedawnieniu roszczeń majątkowych wynikających ze stosunków obligacyjnych brakiem samodzielności prawnej i niezależnego bytu, ponieważ może być skutecznie dochodzone jedynie przez właściciela i stanowić przedmiot obrotu prawnego tylko razem z własnością zabudowanej nieruchomości. Aprobata poglądu wyrażonego w glosowanym orzeczeniu prowadziaby do tego, że właściciel mógłby po nadejściu przedawnienia dochodzić – na podstawie art. 222 § 2 k.c. – tylko roszczenia o usunięcie wybudowanych budynków lub innych urządzeń.

Odnosząc się do argumentu, że „nie należy promować właściciela, który nie dba o swoją nieruchomość”, autor stwierdził, iż jest on merytorycznie nietrafny, a poza tym przedstawiony w uzasadnieniu wyroku wynik wykładni właśnie „promuje” właściciela nieruchomości, pozostawiając mu tylko dopuszczalność nieograniczonego czasowo żądania przywrócenia stanu zgodnego z prawem, czyli doprowadzenia do usunięcia dokonanej zabudowy bez względu na jej wartość, a często także sprzeczność z interesami samych zainteresowanych.

E.S.

*

Wspólnota mieszkaniowa, działając w ramach przyznanej jej zdolności prawnej, może nabywać prawa i obowiązki do własnego majątku.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 21 grudnia 2007 r., III CZP 65/07, T. Ereciński, H. Ciepła, J. Frąckowiak, K. Pietrzykowski, E. Skowrońska-Bocian, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 6; BSN 2007, nr 12, s. 10; Rej. 2008, nr 1, s. 191)

Glosa

Grzegorza Gorczyńskiego, Monitor Prawniczy 2008, nr 16, s. 886

Zdaniem glosatora, mimo że komentowana uchwała ma walor zasady prawnej, to część rozważań zawartych w jej uzasadnieniu zasługuje na krytykę. Autor przywołał i omówił także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2004 r., III CK 55/04 (OSNC 2005, nr 12, poz. 212) oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2006 r., III CZP 97/06 (BSN 2006, nr 11, s. 14).

Komentator uznał za nietrafną tezę o ograniczonym do obowiązków związanych z administrowaniem nieruchomością wspólną zakresie zdolności prawnej wspólnoty mieszkaniowej, gdyż – jego zdaniem – z interpretacji wskazanych przez Sąd Najwyższy przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1994 r. o własności lokali taki wniosek nie wynika. Artykuł 6 ustawy stanowi, że wspólnota mieszkaniowa może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, a nadanej tym przepisem zdolności prawnej nie ogranicza żadna regulacja prawa pozytywnego. Przez uchylene art. 36 k.c. polski porządek prawny odszedł od koncepcji tzw. specjalnej zdolności prawnej, co oznacza, że współcześnie nie można mówić o ustawowych ograniczeniach zdolności prawnej osób prawnych, a zatem także wspólnot mieszkaniowych jako jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 33¹ k.c. Wobec zerwania z koncepcją specjalnej zdolności prawnej, w doktrynie wyszczególniono ewentualne „statutowe ograniczenia”, o których można mówić, gdy postanowienia szeroko rozumianego „statutu” osoby prawnej wyłączają nabycie określonego prawa. Ograniczenia te mają jednak charakter wewnętrzny i jako takie nie mogą być traktowane jako ograniczenie zdolności prawnej.

Zdaniem autora, właśnie w tym sensie widzieć należy ograniczenie kompetencji wspólnoty mieszkaniowej jej zasadniczym celem, którym jest zarządzanie nieruchomością wspólną. Kryterium wymaganego dla czynności prawnej związku z zarządaniem nieruchomością wspólną jest kryterium subiektywnym. O tym czy dana czynność – wykraczająca poza zakres zwykłego zarządu – służy celom wspólnoty, decydować powinni sami jej członkowie przez podjęcie stosownej uchwały.

Uchwałę uwzględnił Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2008, nr 1-2, s. 278).

R.N.

prawo cywilne procesowe

Przepis art. 782 § 2 k.p.c. nakłada na sąd obowiązek nadania nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności z urzędu oraz doręczenia – także z urzędu – tytułu wykonawczego wierzycielowi.

(postanowienie z dnia 7 grudnia 2005 r., I CA 1/05, H. Pietrkowski, M. Grzelka, I. Koper, OSNC 2006, nr 6, poz. 109; BSN 2006, nr 3, s. 11; MoP 2006, nr 22, s. 1218; NPN 2006, nr 2, s. 68; R.Pr. 2006, nr 4, s. 98)

Glosa

Radosława Florka, Przegląd Sądowy 2008, nr 7-8, s. 193

Autor podkreślił, że glosowane postanowienie zasługuje na szczególną uwagę co z najmniej dwóch powodów. Po pierwsze, uzasadnienie orzeczenia zawiera rozwiniętą wypowiedź Sądu Najwyższego w przedmiocie zasad wydawania uprawnionym tytułów wykonawczych powstałych w wyniku przeprowadzenia postępowania klauzulowego. Po drugie, stanowi ono pierwszą próbę rozstrzygnięcia problemu dotyczącego doręczania nakazów zapłaty zaopatrzonych w klauzule wykonalności, który powstał po dodaniu do art. 782 k.p.c. przepisu § 2.

Glosator krytycznie odniósł się do stanowiska zajętego w omawianym orzeczeniu. Omówił ogólne kwestie dotyczące postępowania klauzulowego oraz zajął się wykładnią językową pojęcia „nadaje klauzulę wykonalności”. W jego ocenie, pogląd uznający, że w ramach przepisów art. 782 k.p.c. zwrot „nadaje klauzulę wykonalności” jest używany w dwóch różnych znaczeniach, nie jest trafny i narusza językową dyrektywę interpretacyjną, zakładającą, że w języku prawnym nie ma homonimów. Zdaniem glosatora, wykładnia językowa prowadzi do jednoznacznego wniosku, że pojęcie „nadać klauzulę wykonalności” na gruncie art. 477⁶ § 3, art. 743 § 1 zdanie 1, art. 782 i 1082 k.p.c. nie dotyczy w ogóle kwestii doręczania tytułu wykonawczego. W tych okolicznościach zastosowanie przez Sąd Najwyższy dyrektyw wykładni funkcjonalnej przy interpretacji art. 782 § 2 k.p.c. i oparcie wyłącznie na nich odmiennego znaczenia omawianego pojęcia stanowiło naruszenie zasad wykładni tekstów prawnych. Autor opowiedział się za przyjęciem takiego sposobu wykładni, zgodnie z którym

art. 477⁶ § 3 i art. 1082 zdanie drugie k.p.c. określają wyczerpująco i samodzielnie zasady doręczania (z urzędu) tytułów wykonawczych w sprawach w nich wskazanych. W drodze wnioskowania *a contrario* z tych przepisów, autor wywiódł, iż we wszystkich przypadkach nieobjętych ich zakresem doręczenie tytułu wykonawczego nie następuje z urzędu, lecz dokonywane jest wyłącznie na wniosek.

Prowadzi to do konkluzji, że we wszystkich pozostałych wypadkach, w tym także w wypadku określonym w art. 782 § 2 k.p.c., doręczanie tytułów wykonawczych następuje wyłącznie na wniosek wierzyciela. Zdaniem autora, wynika z tego z kolei, że w świetle art. 13 k.p.c. do doręczania tytułów wykonawczych nie mają w ogóle zastosowania przepisy o procesie.

E.S.

*

Niezgodność z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. może wynikać tylko z oczywistych błędów sądu, spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa.

(wyrok z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, M. Kocon, G. Misiurek, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2007, nr 1, poz. 17; R.Pr. 2007, nr 1, s. 89)

Orzeczeniem niezgodnym z prawem – w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 417¹ § 2 k.c. – jest orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa.

(wyrok z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, G. Bieniek, J. Górowski, I. Gromska-Szuster, OSNC 2007, nr 2, poz. 35; BSN 2006, nr 11, s. 16; R.Pr. 2007, nr 1, s. 89; R.Pr. 2007, nr 2, s. 119; NPN 2007, nr 1, s. 53; MoP 2008, nr 5, s. 261)

Glosa

Łukasza Kozłowskiego, Przegląd Sądowy 2008, nr 7-8, s. 184

Autor krytycznie odniósł się do glosowanych wyroków, w których wyrażono pogląd, że niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia może wynikać

tylko z oczywistego lub rażącego naruszenia prawa. W ocenie autora, w ten sposób definiuje się niezgodność z prawem inaczej aniżeli czyniono to dotychczas na gruncie przepisów kodeksu cywilnego. Glosator podkreślił, że w żadnym przepisie prawa – ani w kodeksie cywilnym, ani w kodeksie postępowania cywilnego – nie wymaga się, aby niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia miała wynikać z rażącego bądź oczywistego błędu sądu lub też innych zachowań, określonych w tezach glosowanych orzeczeń. Wprowadzenie takich wymagań należy uznać w związku z tym za pozbawione podstawy prawnej określenie dodatkowych przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa za niezgodne z prawem prawomocne orzeczenia.

To, że niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia nie musi wynikać tylko z rażącego lub oczywistego naruszenia przepisów prawa można uzasadnić także tym, iż ustawodawca zawsze wtedy, gdy uzależnia pewne skutki od rażącego bądź też oczywistego naruszenia prawa, wyraźnie to określa.

Glosator nie zgodził się również z generalnym stwierdzeniem, zawartym w wyroku z dnia 7 lipca 2006 r., że traktowanie jako niezgodnego z prawem każdego orzeczenia sądowego ocenianego jako wadliwe niesie zagrożenie dla porządku prawnego, stabilności obrotu prawnego, a także zagrożenie swobody sądu w ocenie dowodów i stosowania prawa. W ocenie autora, gwarancją dla porządku prawa i stabilności obrotu prawnego będzie właśnie sytuacja, w której Skarb Państwa poniesie odpowiedzialność za wydanie prawomocnego orzeczenia naruszającego prawo w jakimkolwiek stopniu.

E.S.

*

Niezamieszczenie na wydruku potwierdzającym uiszczenie w formie bezgotówkowej opłaty sądowej od wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego informacji potwierdzonej własnoręcznym podpisem, wymaganej stosownie do § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 27, poz. 199) może uzasadniać zwrot wniosku na podstawie art. 19 ust. 3 w związku z ust. 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 ze

zm.) tylko wtedy, gdy potwierdzenie uiszczenia opłaty nie zawiera wystarczających danych pozwalających na przyjęcie, że opłata została uiszczona.

(uchwała z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 113/06, M. Sychowicz, H. Wrzeszcz, K. Zawada, OSNC 2007, nr 10, s.145; BSN 2006, nr 12, s. 8; Pr.Bank. 2007, nr 11, s.31; MoP 2007, nr 11, s. 624; NPN 2007, nr 1, s. 51; R.Pr. 2007, nr 5, s. 119)

Glosa

Łukasza Goździaszka, Glosa 2008, nr 3, s. 38

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor poddał analizie dwie kwestie: delegacji ustawowej zawartej w art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i wydanego na tej podstawie rozporządzenia, w kontekście możliwości obciążania stron wnoszących pisma procesowe jakimikolwiek obowiązkami procesowymi w zakresie określonego sposobu udowodnienia uiszczenia opłaty sądowej oraz prawnej doniosłości art. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe co do wprowadzenia do prawa bankowego nowoczesnych rozwiązań technologicznych w zakresie komunikacji elektronicznej.

Glosator zwrócił uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego często rozważano problem chwili (daty) dokonania opłaty sądowej. Koresponduje to z zagadnieniami objętymi glosowaną uchwałą, która sprowadza się do udzielenia odpowiedzi na pytanie, jak udowodnić uiszczenie opłaty, ewentualnie udowodnić jej uiszczenie w określonej dacie. Kwestie uiszczenia opłat za pośrednictwem Internetu poprzedzone były w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowanym poglądem, że w razie uregulowania opłaty sądowej przelewem datą jej uiszczenia jest data przyjęcia polecenia przelewu przez bank, w którym zlecający ma rachunek, jeżeli przelew w dniu jego przyjęcia lub w terminie zakreślonym przez sąd miał pokrycie na rachunku zlecającego. Ostatecznie, w związku z rozwojem bankowości elektronicznej, przyjęło się stanowisko, że dniem uiszczenia opłaty sądowej dokonanej za pomocą elektronicznego środka komunikacji jest dzień, w którym polecenie

przelewu wprowadzone zostało do urzędnia nadawczego w taki sposób, żeby bank mógł zapoznać się z jego treścią.

Autor glosy podkreślił, że Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie nakłada na wnioskodawcę obowiązku wykazania uiszczenia opłaty przez dołączenie do wniosku dowodu jej uiszczenia ani nie określa obowiązku sporządzenia tego dowodu w określonej formie i w określonej treści. W ocenie Sądu Najwyższego, nie można też uznać, że obowiązek taki nakłada rozporządzenie, gdyż wydane ono zostało na podstawie art. 9 pkt 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, upoważniającego do określenia w drodze rozporządzenia jedynie sposobu uiszczania opłat sądowych. Sąd Najwyższy uznał, że możliwe jest udowodnienie uiszczenia opłaty nie tylko w sposób wskazany w rozporządzeniu. W przeciwnym razie prowadziłoby to – jak zauważył Sąd Najwyższy – do uznania że § 3 rozporządzenia kreuje obowiązki wnoszącego opłatę w zakresie wykazania jej uiszczenia, i tym samym oznaczałoby, że przepis ten wydany został z przekroczeniem ustawowego upoważnienia (art. 92 ust. 1 Konstytucji).

Glosator zwrócił uwagę na pogląd Sądu Najwyższego, że samoistny obowiązek procesowy mógłby zostać nałożony na uczestnika postępowania cywilnego tylko bezpośrednio przez ustawę. Zwrócił uwagę, że Sąd Najwyższy określił wydruk jako dowód potwierdzenia dokonania operacji bankowej – wniesienia opłaty w formie opłaty bezgotówkowej, jeżeli zawiera on stosowne dane; wówczas jest on dowodem uiszczenia opłaty za wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. W ocenie glosatora, odwołanie do art. 7 Prawa bankowego miało na celu jedynie dookreślenie pojęcia czynności w formie elektronicznej.

P.G.

*

Dopuszczalne jest zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji oddalające wniosek o zlecenie kuratorowi sądowemu przymusowego odebrania osoby (art. 598⁶ k.p.c.).

(uchwała z dnia 9 lutego 2007 r., III CZP 156/06, G. Bieniek, J. Frąckowiak, M. Kocon, OSNC 2008, nr 1, poz. 2; BSN 2007, nr 2, s. 8; Prok.i Pr. 2008, nr 5, s. 44; MoP 2008, nr 12, s. 648; RiP 2007, nr 2, s. 89; R.Pr. 2008, nr 1, s. 91)

Glosa

Feliksa Zedlera, Orzecznictwo Sądów Polskich 2008, nr 7-8, poz. 76

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator w pełni podzielił tezę glosowanej uchwały. Przedstawił zalety przekazania spraw o odebranie władzy rodzicielskiej do postępowania nieprocesowego i zaaprobował pogląd, że środkiem prawnym od postanowienia sądu pierwszej instancji oddalającego wniosek o przymusowe odebranie osoby jest zażalenie. Wyraził jednak zastrzeżenia do oparcia tego stanowiska na stosowanych w drodze analogii przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, w jego bowiem ocenie podstawą prawną przedmiotowego zażalenia jest art. 518 k.p.c., gdyż analizowane postanowienie stanowi „inne postanowienie” w rozumieniu powołanego przepisu.

Glosator stwierdził dalej, że postanowienie sądu oddalające wniosek o nakazanie kuratorowi przymusowego odebrania osoby podlegającej wydaniu kończy postępowanie wykonawcze w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką. Zauważył, że jest to również postępowanie sądu pierwszej instancji. W konsekwencji, w jego ocenie, do postanowienia tego należy stosować odpowiednio art. 394 § 1 *in principio* k.p.c. i na tej podstawie postanowienia te mogą być zaskarżane zażaleniem.

Uchwałę omówił również K. Weitz w opracowaniu „Zaskarżalność postanowienia oddalającego wniosek o zlecenie kuratorowi sądowemu przymusowego odebrania osoby” (Pal. 2007, nr 11-12, s. 233).

M.P.

*

W wypadku przedmiotowej zmiany powództwa w sprawie gospodarczej, polegającej na wystąpieniu z nowym roszczeniem zamiast dotychczasowego,

nie pobiera się opłaty od nowego roszczenia, jeżeli jego wysokość jest niższa od dotychczasowego.

(uchwała z dnia 8 marca 2007 r., III CZP 165/06, H. Wrzeszcz, Z. Strus, K. Zawada, BSN 2007, nr 3, s. 9; MoP 2007, nr 21, s. 1195)

Glosa

Pawła Czepiela, Przegląd Sądowy 2008, nr 7-8, s. 209

Autor krytycznie ocenił glosowane orzeczenie. Jego zdaniem, można mieć wątpliwości, czy w omawianej sprawie występuje przedmiotowa zmiana powództwa w postaci wystąpienia z nowym roszczeniem zamiast dotychczasowego. Zwrócił uwagę, że zarówno podstawa faktyczna roszczenia, jak i żądanie pozwu (z wyjątkiem zmiany wysokości żądanej kwoty) pozostały te same. Powód, poza zmniejszeniem wartości dochodzonej kwoty, zmienił podstawę prawną roszczenia, jednak zmiana samej podstawy prawnej, gdy żądanie pozostaje bez zmian, nie oznacza wystąpienia z nowym roszczeniem. W konsekwencji autor przyjął, że zmiana podstawy prawnej dochodzonego roszczenia nie oznacza cofnięcia dotychczasowego powództwa oraz wystąpienia z nowym roszczeniem wówczas, gdy następuje w obrębie tych samych okoliczności faktycznych.

W razie akceptacji poglądu Sądu Najwyższego o zaliczeniu opłaty na poczet zmienionego powództwa przed wyjaśnieniem kwestii zgody pozwanego na cofnięcie pozwu, sąd będzie zmuszony do rozpoznania zarówno dotychczasowego, jak i nowego roszczenia, w sytuacji, w której tylko jedno z nich jest opłacone. Zdaniem autora, jeżeli powód zmienia powództwo w ten sposób, że występuje z nowym roszczeniem, cofając jednocześnie pozew w zakresie dotychczasowego roszczenia, to nowe roszczenie podlega opłacie obliczonej zgodnie z regułami wskazanymi w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Glosator podniósł, że w razie wystąpienia z przedmiotową zmianą powództwa przed wysłaniem odpisu pisma drugiej stronie lub przed rozpoczęciem posiedzenia, na które sprawa została skierowana, czyli w sytuacjach, w których cofnięcie pozwu w pierwotnej postaci wiąże się ze zwrotem powodowi odpowiednio całej lub połowy opłaty (art. 79 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), powód może

złożyć wniosek o zaliczenie tej części uiszczonej opłaty, która podlega zwrotowi na poczet opłaty od nowego roszczenia.

Przedstawione w glosie stanowisko jest – zdaniem autora – rozwiązaniem uniwersalnym i mającym zastosowanie w sytuacji procesowej, w której powód występuje z nowym roszczeniem, cofając jednocześnie pozew w dotychczasowym zakresie, mając w szczególności na względzie art. 479⁴ § 2 k.p.c.

Głosowaną uchwałą opatrzyli komentarzami także B. Domagała i B. Draniewicz (MoP 2007, nr 23, dodatek, s. 9) oraz A. Banak (MoP 2008, nr 1, dodatek, s. 32).

E.S.

*

Po przystąpieniu Polski do Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych sporządzonej w dniu 5 października 1961 r. w Hadze (Dz.U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938 i 939) jedyną czynnością wymaganą w celu poświadczenia autentyczności podpisu, charakteru, w jakim działała osoba, która podpisała dokument, oraz, w razie potrzeby, tożsamości pieczęci lub stempla, jakim został on opatrzony, jest dołączenie *apostille* określonej w art. 4 Konwencji. Nie zwalnia to sądu z obowiązku badania, czy dokument opatrzony *apostille* spełnia, określone w prawie państwa, w którym dokument został sporządzony, wymagania dotyczące formy danej czynności prawnej.

(uchwała z dnia 13 kwietnia 2007 r., III CZP 21/07, E. Skowrońska-Bocian, M. Sychowicz, D. Zawistowski, OSNC 2008, nr 3, poz. 34, BSN 2007, nr 4, s. 9; Rej. 2007, nr 5, s. 172; NPN 2007, nr 2, s. 63; R.Pr. 2008, nr 2, s. 160; Rej. 2008, nr 4, s. 169)

Glosa

Jacka Góreckiego, Rejent 2008, nr 6, s. 125

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator zwrócił uwagę, że głosowana uchwała dotyczy zagadnień istotnych dla praktyki, szczególnie notarialnej i wieczystoksięgowej. Rozstrzyga niektóre

wątpliwości, które pojawiają się na styku prawa właściwego dla formy czynności prawnej (statutu formy) oraz prawa procesowego (*lex fori processualis*).

Wyrażone w komentowanym orzeczeniu stanowisko Sądu Najwyższego zakłada, że klauzula *apostille* nie zwalnia sądu z obowiązku badania, czy dokument nią opatrzony spełnia, określone w prawie państwa, w którym dokument sporządzono, wymagania dotyczące formy czynności prawnej utrwalonej w tym dokumencie. Nawiązując do tezy, że legalizacja dokumentu zagranicznego oraz zastępująca ją klauzula *apostille* ma wyłącznie znaczenie dowodowe i nie ma wpływu na ocenę zgodności formy czynności prawnej z prawem obowiązującym w miejscu jej dokonania, autor uznał, że na tle przepisów prawa polskiego zalegalizowany (opatrzony klauzulą *apostille*) dokument urzędowy jest zrównany z urzędowymi dokumentami polskimi.

Komentator podkreślił, że przyjęcie stanowiska, iż niedochowanie formy wymaganej przez prawo procesowe państwa, w którym prowadzona jest księga wieczysta, stanowi przeszkodę do dokonania w niej wpisu powodowałoby korektę w stosowaniu norm kolizyjnych tego państwa regulujących prawo właściwe dla formy, szczególnie wtedy, gdy wpis ma charakter konstytutywny. Zdaniem autora, z jednej strony należy zwrócić uwagę, że przepisy procesowe nie powinny stanowić przeszkody dla dokonywania wpisu, jeśli jego podstawę stanowią dokumenty sporządzone zgodnie z prawem właściwym dla formy, wyznaczonym za pomocą norm kolizyjnych *legis fori*, z drugiej jednak strony, nie każdy dokument stwierdzający dokonanie ważnej czynności musi automatycznie wystarczać do dokonania wpisu w księdze wieczystej. Glosator doszedł do wniosku, że należy oddzielić kwestię ważności czynności prawnej ze względu na formę od kwestii dopuszczalności posłużenia się dokumentem, w którym zawarta jest treść tej czynności prawnej, jako podstawa do dokonania wpisu w księdze wieczystej.

W zakończeniu autor podkreślił, że uchwała Sądu Najwyższego jest trafna i przysłuży się do wprowadzenia jednolitości w orzecznictwie sądów wieczystoksięgowych, której zabrakło ze względu na wejście w życie Konwencji haskiej.

Częściowo krytyczną głosę do uchwały opracował P. Czubik (Rejent 2007, nr 12, s. 168).

T.Z.

1. Zarządzenie przewodniczącego o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu odrębnym nie wiąże sądu.

2. Rozpoznanie sprawy w innym postępowaniu wymaga zarządzenia przewodniczącego lub postanowienia sądu.

(uchwała z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 11/07, J. Gudowski, A. Górski, M. Kocon, OSNC 2008, nr 2, poz. 23; BSN 2007, nr 4, s. 11 ; R.Pr. 2008, nr 1, s. 90)

Glosa

Grzegorza Matusika, Przegląd Sądowy 2008, nr 7-8, s. 217

Glosator zaaprobował – z pewnymi zastrzeżeniami – stanowisko zaprezentowane w omawianej uchwale. Przyznał, że Sąd Najwyższy wyszedł z trafnego założenia, iż sąd odwoławczy nie powinien być związany błędem popełnionym przez przewodniczącego w sądzie pierwszej instancji, a także w konsekwencji przez sam sąd pierwszej instancji dotyczącym zakwalifikowania sprawy jako podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym.

Autor zwrócił uwagę na dwa problemy. Po pierwsze, jego obawy budzi kategorię stwierdzenie Sądu Najwyższego, że po wpłynięciu sprawy do sądu drugiej instancji przewodniczący wydziału odwoławczego może zarządzeniem skierować ją do rozpoznania według przepisów regulujących postępowanie zwykłe. W jego ocenie, nie kwestionując dopuszczalności zakwalifikowania sprawy jako podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu zwykłym zamiast w uproszczonym przez przewodniczącego samym zarządzeniem, należy postulować wzbogacenie takiego mechanizmu postępowania o stosowną informację o zmianie rodzaju postępowania (niezbędne minimum), albo wprowadzenie jako reguły wydawania postanowienia przez sąd odwoławczy o rozpoznaniu sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym (postulowane optimum).

Glosator omówił także odrębności, jakie wynikają z rozpoznawania sprawy w postępowaniu uproszczonym.

Drugi problem zasygnalizowany w glosie dotyczy dopuszczalności zmiany rodzaju postępowania ze zwykłego przed sądem pierwszej instancji na uproszczone przed sądem drugiej instancji. Zdaniem autora, na aprobatę zasługuje restryktywne odczytanie uchwały jako zasady ogólnej, ale ze znaczącym wyjątkiem. Zasadą zatem powinno być związanie sądu odwoławczego decyzją wyraźną (postanowienie), jak i dorozumianą (podjęte czynności) sądu pierwszej instancji o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu zwykłym. Komplikacje mogą pojawić się, gdy sąd pierwszej instancji nie podejmie żadnych czynności, które powodują wykroczenie poza ramy postępowania uproszonego. W tym przypadku dopuszczalne jest przejście z postępowania zwykłego na uproszczone na etapie postępowania odwoławczego, co stanowi właśnie wyjątek od zasady ogólnej.

O uchwale napisał także Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2007, nr 7-8, s. 279).

E.S.

*

Uprawnienie do delegowania sędziego do pełnienia obowiązków sędziego w innym sądzie (art. 77 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) przysługuje wyłącznie Ministrowi Sprawiedliwości i nie może być przenoszone na inne osoby. Tylko w razie nieobsadzenia stanowiska Ministra Sprawiedliwości lub jego czasowej niezdolności do wykonywania obowiązków, uprawnienie to może wykonać Prezes Rady Ministrów lub inny wskazany przez Prezesa Rady Ministrów członek Rady Ministrów (art. 36 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów, jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 24, poz. 199 ze zm.).

(uchwała z dnia 17 lipca 2007 r., III CZP 81/07, J. Gudowski, G. Bieniek, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2007, nr 10, poz. 154; BSN 2007, nr 7, s. 10; MoP 2007, nr 23, s. 1305; Wspólnota 2007, nr 30, s. 30; Rej. 2007, nr 7-8, s. 244; R.Pr. 2007, nr 5, s. 120; Rej. 2007, nr 11, s. 181)

Glosa

Magdaleny Czaplńskiej, Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2008, nr 2, poz. 19

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosatorka podzieliła rozważania zawarte w uzasadnieniu glosowanej uchwały odnośnie do istoty i znaczenia miejsca służbowego sędziego. Omówiła następnie przepis art. 55 § 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, wskazując, że sędzia orzekający poza sądem, w którym ma siedzibę, jest sędzią „niewłaściwym”, podobnie jak „niewłaściwym” jest sąd, w którego składzie zasiadają sędziowie innego sądu. Podkreśliła również, że zezwolenie przez ustawodawcę na orzekanie przez sędziego w innym sądzie niż sąd jego siedziby ma charakter wyjątkowy i przepisy normujące delegację sędziego do innego sądu muszą być interpretowane ściśle, a nawet zwężająco.

W dalszej części glosy autorka wyraziła zapatrywanie, że kompetencja ministra sprawiedliwości do delegowania sędziego stanowi wyłom w zasadzie podziału władz, ponieważ o zakresie władzy sądowniczej i prawie wydawania przez sędziego wyroków w określonych sprawach na określonym obszarze decyduje naczelnny organ administracji rządowej - członek Rady Ministrów, organu sprawującego władzę wykonawczą. Zaznaczyła, że próba scedowania tych kompetencji na sekretarza i podsekretarza stanu, będących urzędnikami ministerialnymi, prowadzi do zachwiania proporcji ustrojowych. Autorka przywołała także pojawiające się *de lege ferenda* postulaty o przekazanie omawianej kompetencji Krajowej Radzie Sądownictwa, która – umocowana konstytucyjnie i ulokowana wewnątrz władzy sądowniczej – powinna być jedynym organem uprawnionym do podejmowania aktów władczych we wskazanym zakresie.

Podsumowując, glosatorka uznała, że delegacje wystawiane (podpisywane) przez sekretarza lub podsekretarza stanu nie mają umocowania zarówno w prawie ustrojowym, jak i w aktach wewnętrznych Ministerstwa Sprawiedliwości.

Do komentowanego orzeczenia glosę aprobującą napisał także P.J. Jastrzębski (Gazeta Sądowa 2007, nr 7-8, s. 14). Uchwałę omówił również Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2007, nr 9-10, s. 307).

M.P.

Przepis art. 35 w zw. z art. 493 Prawa upadłościowego i naprawczego nie wyłącza stosowania art. 200 § 3 k.p.c.

(uchwała z dnia 23 października 2007 r., III CZP 89/07, D. Zawistowski, M. Kłós, H. Wrzeszcz, BSN 2007, nr 10, s. 9; Rej. 2007, nr 10, s. 174)

Glosa

Rafała Adamusa, Glosa 2008, nr 3, s. 82

Glosa ma charakter aprobujący.

Problem prawny, którego dotyczyła glosowana uchwała sprowadzał się do wyjaśnienia, w jaki sposób powinien być liczony bieg czternastodniowego terminu określonego w art. 494 ust. 3 Pr.u.n., w sytuacji, w której oświadczenie o wszczęciu postępowania naprawczego zostało złożone w sądzie niewłaściwym. W ocenie Sądu Najwyższego, w przypadku złożenia tego oświadczenia do sądu niewłaściwego, nie dokonuje on jego merytorycznej oceny, a jedynie przekazuje sprawę sądowi właściwemu.

Glosator zwrócił uwagę, że czternastodniowy termin przewidziany w art. 494 ust. 3 Pr.u.n. jest terminem dla dokonania czynności w sprawie przez sąd upadłościowy, a zatem złożenie oświadczenia o wszczęciu postępowania naprawczego nie jest uzależnione od jakiegokolwiek terminu. Wszczęcie takiego postępowania jest fakultatywne i zależy wyłącznie od woli przedsiębiorcy.

Autor glosy postawił pytanie o sposób postępowania w przypadku, kiedy między datą przygotowania ww. oświadczenia a chwilą jego rozpoznania przez sąd właściwy upłynie tak długi okres, że powstaje wątpliwość, czy stan wskazany przez przedsiębiorcę można uznać za aktualny. Sąd Najwyższy wskazał, że istnieje potrzeba zapewnienia sądowi czasu dla dokonania kontroli merytorycznej zawartości oświadczenia o wszczęciu postępowania naprawczego; termin czternastu dni dla merytorycznego zbadania przez sąd oświadczenia przedsiębiorcy jest w praktyce terminem iluzorycznym, na co zwraca się uwagę także w piśmiennictwie.

Glosator, przyznając rację Sądowi Najwyższemu, wyraził pogląd, że sąd upadłościowy powinien mieć zapewniony przewidziany przez ustawę czas

na dokonanie kontroli oświadczenia o wszczęciu postępowania naprawczego, skoro ustawodawca ostatecznie przewidział wstępną kontrolę oświadczenia o wszczęciu takiego postępowania. Rozważył ponadto, czy w ogóle nie zrezygnować z instytucji wstępnej kontroli oświadczenia o wszczęciu postępowania naprawczego.

Uchwałę uwzględnił Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2007, nr 11-12, s. 256).

P.G.

*

Zakresem kognicji Komisji Prawa Autorskiego objęte są również spory dotyczące warunków umowy pomiędzy operatorem sieci a organizacją zbiorowego zarządzania.

(postanowienie z dnia 6 grudnia 2007 r., III CZP 107/07, M. Wysocka, A. Górski, K. Tyczka–Rote, MoP 2008, nr 1, s. 2)

Glosa

Krystyny Szczepanowskiej-Kozłowskiej, Glosa 2008, nr 3, s. 122

Glosa ma charakter krytyczny, a orzeczenie, którego dotyczy, odnosi się do interpretacji art. 108 ust. 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w związku z umową o reemisję pomiędzy operatorem sieci kablowej a organizacją zbiorowego zarządzania.

Autorka glosy poruszyła kwestię interpretacji pojęcia „spór związany z zawarciem umowy” na tle art. 108 ust. 5 Prawa autorskiego oraz zagadnienie obligatoryjności trybu postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego w zestawieniu z niedopuszczalnością drogi sądowej.

W glosowanym wyroku Sąd Najwyższy zaprezentował pogląd, że zakresem kognicji Komisji Prawa Autorskiego objęte są również spory dotyczące warunków umowy pomiędzy operatorem sieci a organizacją zbiorowego zarządzania, co pozostaje w związku z wykładnią art. 108 ust. 5 Prawa autorskiego, który uwzględnia dyrektywę Rady z dnia 27 września 1993 r., nr 93/83/EWG w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw

pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową. Zdaniem Sądu Najwyższego, niemożność uzgodnienia warunków umowy to także spór związany z zawarciem umowy. Sąd Najwyższy podkreślił, że samo rozumienie pojęcia „spór związany z zawarciem umowy” nakazuje odnosić go zarówno do elementów podmiotowych, jak i przedmiotowych, a więc treści umowy.

Glosatorka zwróciła uwagę, że Sąd Najwyższy nie podzielił poglądów wyrażanych we wcześniejszych orzeczeniach w odniesieniu do wykładni pojęcia „spory związane z zawarciem umowy”, do tej pory bowiem wydawał się ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, iż „spór związany z zawarciem umowy” obejmuje obowiązek zawarcia umowy pomiędzy operatorem sieci kablowej a organizacją zbiorowego zarządzania, nie dotyczy natomiast warunków takiej umowy, w tym wynagrodzenia autorskiego. Odmienne stanowisko zajmowała doktryna, przyjmując, że postępowanie przed Komisją Prawa Autorskiego w odniesieniu do operatorów sieci ma charakter obligatoryjny i obejmuje nie tylko spór co do obowiązku zawarcia umowy, lecz ponadto dotyczy jej warunków.

W ocenie autorki glosy, nie sposób podzielić pogląd Sądu Najwyższego, że cele, jakie na podstawie ustawy Komisja Prawa Autorskiego ma do spełnienia, uzasadniają jej udział w „rozwiązywaniu problemów negocjacyjnych”. Nie podzielając poglądu Sądu Najwyższego, autorka stwierdziła, że trudno uznać, iż Komisja Prawa Autorskiego jest mediatorem w rozumieniu art. 11 ww. dyrektywy.

Oдноśnie kwestii obligatoryjności trybu postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego w zakresie sporu co do zawarcia umowy pomiędzy organizacją zbiorowego zarządzania a operatorem sieci kablowej, autorka glosy zwróciła uwagę na mające miejsce przeciwstawne poglądy Sądu Najwyższego, który uznał z jednej strony, że ww. tryb jest obowiązkowy, by za jakiś czas stwierdzić, że tryb ten nie ma jednak takiej natury. W glosowanym orzeczeniu Sądu Najwyższego przyjął, że wyłączenie drogi sądowej na tle trybu postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego ma charakter względny, a ponadto, że wyłączenie dopuszczalności drogi sądowej ma charakter czasowy.

P.G.

Wykonawca, który nie wniósł własnego protestu ani odwołania przewidzianego w przepisach ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177 ze zm.), lecz przystąpił do postępowania na podstawie art. 184 ust. 4 tej ustawy, w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi do sądu okręgowego ma status interwenienta ubocznego, bez konieczności zgłaszania wstąpienia do sprawy na podstawie art. 77 k.p.c.

(uchwała z dnia 7 grudnia 2007 r., III CZP 123/07, J. Frąckowiak, K. Zawada, M. Kłós, BSN 2007, nr 12, s. 7; Rej. 2007, nr 12, s. 209; Rej. 2008, nr 1, s. 190)

Glosa

Ryszarda Szostaka, Monitor Prawniczy 2008, nr 12, s. 661

Glosator omówił instytucję przystąpienia do postępowania protestacyjnego, odwoławczego i sądowego z uwzględnieniem zmian dokonanych w nowelizacji Prawa zamówień publicznych dokonanej w 2006 r. Zwrócił uwagę na fakt, że dwustronny charakter postępowania nasuwa pytanie o sytuację prawną przystępujących do niego konkurentów.

Autor opowiedział się za dopuszczalnością wniesienia przez interwenienta odwołania do Krajowej Izby Odwoławczej od rozstrzygnięcia protestu w postępowaniu protestacyjnym. W przeciwnym wypadku, przy rezygnacji strony z odwołania, interwenient zostałby pozbawiony swych praw. Uczestnictwo w uprzednim postępowaniu protestacyjnym nie oznacza jednak utrzymania się w charakterze interwenienta; konieczne jest zgłoszenie odrębnej interwencji ubocznej.

Zgodnie z art. 194 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, interwenient może jako uczestnik postępowania odwoławczego wnieść skargę do sądu okręgowego na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej. Jako niesamoistny interwenient uboczny uprawniony jest do wszelkich dopuszczalnych czynności procesowych, nie mogą one jednak pozostawać w sprzeczności z oświadczeniami strony, do której przystąpił.

Autor zgodził się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w uzasadnieniu, że w razie opozycji strony przeciwnej co do dalszego udziału interwenienta w postępowaniu skargowym, sąd powinien zbadać utrzymanie się

koniecznego interesu prawnego; jeśli interwenient uprawdopodobni posiadanie niezbędnego interesu w sprawie, sprzeciw powinien być oddalony. Nie jest możliwe zachowanie automatycznej kontynuacji uczestnictwa w procesie, ponieważ pomiędzy postępowaniem odwoławczym a postępowaniem sądowym nie zachodzi zwyczajny tok instancyjny.

Uchwałę dostrzegł Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2008, nr 1-2, s. 282).

R.N.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2008, NR 10

Nabywcą nieruchomości, o którym mowa w art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603) przed jej zmianą ustawą z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 173, poz. 1218), jest wyłącznie kupujący nieruchomość od Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 11 kwietnia 2008 r., III CZP 130/07, T. Ereciński, G. Bieniek, S. Dąbrowski, A. Górski, I. Koper, K. Pietrzykowski, L. Walentynowicz, OSNC 2008, nr 10, poz. 108)

*

Nieopłacona apelacja wniesiona przez adwokata w sprawie o roszczenie pieniężne, w której nie oznaczono wartości przedmiotu zaskarżenia, podlega odrzuceniu bez wzywania o uzupełnienie jej braku w tym zakresie.

(uchwała z dnia 22 sierpnia 2007 r., III CZP 77/07, M. Sychowicz, H. Pietrzowski, D. Zawistowski, OSNC 2008, nr 10, poz. 109)

*

Jeżeli wartość nieruchomości gruntowej na dzień aktualizacji opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste byłaby niższa niż ustalona w drodze przetargu cena tej nieruchomości w dniu jej oddania w użytkowanie wieczyste, aktualizacji nie dokonuje się również wtedy, gdy z żądaniem w tym zakresie występuje użytkownik wieczysty (art. 81 w związku z art. 77 ust. 1-3 ustawy

z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.).

(uchwała z dnia 13 września 2007 r., III CZP 73/07, M. Kocon, K. Pietrzykowski, K. Tyczka-Rote, OSNC 2008, nr 10, poz. 110)

*

Wybudowany z własnych środków przez odbiorcę usług zbiorowego odprowadzania ścieków odcinek przewodu kanalizacyjnego łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości tego odbiorcy z istniejącą siecią kanalizacyjną stanowi w części leżącej poza granicą jego nieruchomości gruntowej urządzenie kanalizacyjne, o jakim mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.).

(uchwała z dnia 13 września 2007 r., III CZP 79/07, M. Kocon, K. Pietrzykowski, K. Tyczka-Rote, OSNC 2008, nr 10, poz. 111)

*

Decyzja wojewody stwierdzająca nabycie na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz.U. Nr 251, poz. 2507 ze zm.) przez jednostkę doradztwa rolniczego – państwową jednostkę organizacyjną posiadającą osobowość prawną – w części ułamkowej prawa użytkowania wieczystego nieruchomości pozostającej w trwałym współzarządzie nie stanowi podstawy wpisu w księdze wieczystej użytkowania wieczystego, jeżeli nieruchomość stanowi przedmiot współwłasności Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

(uchwała z dnia 18 października 2007 r., III CZP 82/07, Z. Strus, Z. Kwaśniewski, K. Strzelczyk, OSNC 2008, nr 10, poz. 112)

*

Od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) referendarz sądowy jest uprawniony do orzekania w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych w sprawie ze skargi na czynności komornika wniesionej w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym przed tym dniem.

(uchwała z dnia 18 października 2007 r., III CZP 85/07, Z. Strus, Z. Kwaśniewski, K. Strzelczyk, OSNC 2008, nr 10, poz. 113)

*

Kosztami likwidacji partii politycznej w rozumieniu art. 48 zdanie drugie ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 ze zm.) są koszty postępowania likwidacyjnego, na które składają się wynagrodzenie likwidatora i uzasadnione wydatki związane z postępowaniem likwidacyjnym. W skład kosztów likwidacji partii nie wchodzi koszty likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której partia polityczna była jedynym wspólnikiem.

(uchwała z dnia 18 października 2007 r., III CZP 86/07, Z. Strus, Z. Kwaśniewski, K. Strzelczyk, OSNC 2008, nr 10, poz. 114)

*

1. Wykonywanie umowy, zawartej w postępowaniu o udzielenie zamówienia, po ostatecznym rozstrzygnięciu protestu nie stanowi przeszkody w rozpoznaniu przez sąd skargi na wyrok zespołu arbitrów (obecnie orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej).

2. Ustalenie zawarte w zaskarżonym wyroku zespołu arbitrów braku okoliczności skutkujących unieważnieniem postępowania o udzielenie zamówienia nie wiąże sądu rozpoznającego skargę.

(uchwała z dnia 18 października 2007 r., III CZP 87/07, Z. Strus, Z. Kwaśniewski, K. Strzelczyk, OSNC 2008, nr 10, poz. 115)

*

Artykuł 656 § 1 k.c. może być stosowany w drodze analogii do umowy o roboty budowlane.

(wyrok z dnia 15 czerwca 2007 r., V CSK 63/07, K. Zawada, M. Bączyk, H. Wrzeszcz, OSNC 2008, nr 10, poz. 116)

*

1. Powołanie się na wynikający z treści weksla poterminowy charakter indosu (art. 20 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe, Dz.U. Nr 37, poz. 282) nie podlega ograniczeniom przewidzianym w art. 495 § 3 zdanie pierwsze k.p.c.

2. Weksel gwarancyjny może być wystawiony nie tylko jako weksel *in blanco*, ale i jako weksel zupełny.

(wyrok z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 92/07, H. Wrzeszcz, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2008, nr 10, poz. 117)

*

Upływ terminu przewidzianego w art. 945 § 2 k.c. wyłącza możliwość powołania się na nieważność testamentu przez osobę zainteresowaną oraz uwzględnienie tej nieważności przez sąd z urzędu.

(postanowienie z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CSK 140/07, G. Bieniek, A. Górski, B. Mysza, OSNC 2008, nr 10, poz. 118)

*

Dokonanie przez sąd drugiej instancji odmiennej – w stosunku do przyjętej przez sąd pierwszej instancji – oceny dowodów nie narusza zasady bezpośredniości, chyba że ze względu na szczególne okoliczności zachodziła konieczność ponowienia lub uzupełnienia postępowania dowodowego.

(postanowienie z dnia 22 sierpnia 2007 r., III CSK 61/07, M. Sychowicz, H. Pietrkowski, D. Zawistowski, OSNC 2008, nr 10, poz. 119)

Zezwolenie właściwego organu nadzoru budowlanego, o którym mowa w art. 208 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2163 ze zm.), nie jest równoważne z decyzją lokalizacyjną lub pozwoleniem na budowę, lecz obejmuje inne decyzje organu nadzoru budowlanego, w których organ ten zalegalizował obiekty budowlane wykonane bez pozwolenia na budowę.

(wyrok z dnia 12 września 2007 r., I CSK 212/07, G. Bieniek, E. Skowrońska-Bocian, D. Zawistowski, OSNC 2008, nr 10, poz. 120)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2008, NR C

Artykuł 183 § 1 k.s.h. wiąże skuteczność przewidzianego nim ograniczenia, zastrzeżonego w umowie spółki, wyłącznie z określeniem w tej umowie warunków spłaty spadkobierców niewstępujących do spółki.

(postanowienie z dnia 17 maja 2007 r., III CZP 45/07, I. Gromska-Szuster, I. Koper, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 60)

*

1. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wniesiona po upływie dwuletniego terminu, przewidzianego w art. 424⁶ § 1 k.p.c., podlega odrzuceniu.

2. Termin do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie podlega przywróceniu na podstawie art. 168 i nast. k.p.c.

(postanowienie z dnia 15 czerwca 2007 r., I CNP 28/07, T. Wiśniewski, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 61)

*

Artykuł 192 pkt 3 k.p.c. ma zastosowanie także wówczas, gdy zbycie objętych sporem rzeczy lub prawa następuje w toku postępowania kasacyjnego.

(postanowienie z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 57/07, H. Wrzeszcz, I. Koper, K. Zawada, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 62)

*

Likwidator spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie ponosi odpowiedzialności na podstawie art. 299 k.s.h.

(wyrok z dnia 6 lipca 2007 r., III CSK 2/07, I. Koper, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 63)

*

Usprawiedliwione przekonanie znalazcy, że znalazł rzecz porzuconą, nie ma znaczenia dla nabycia jej własności na podstawie art. 187 k.c. Nabycie własności następuje tylko wtedy, gdy rzecz była rzeczywiście porzucona przez właściciela bez zamiaru utraty praw do niej, a znalazca, ewentualnie właściwy organ państwowy, powiadomił osobę uprawnioną o znalezieniu rzeczy.

(wyrok z dnia 6 lipca 2007 r., III CSK 86/07, I. Koper, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 64)

*

Nieprzewidywana przez stronę umowy zmiana stanu prawnego może stanowić zdarzenie wywołujące nadzwyczajną zmianę stosunków w rozumieniu art. 357¹ k.c., jeżeli wpływa na sytuację obu lub jednej ze stron, utrudniając ją do tego stopnia, że spełnienie przewidzianego w umowie świadczenia jest połączone z nadmiernymi trudnościami lub grozi rażąco strata.

(wyrok z dnia 20 lipca 2007 r., I CK 3/07, A. Górski, J. Frąckowiak, M. Grzelka, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 65)

*

Wysokość świadczenia przyznanego na podstawie art. 448 k.c. ma charakter ocenny, dlatego sądy zachowują duży zakres swobody przy jego określaniu. Strona może skutecznie zakwestionować w skardze kasacyjnej wysokość zasądzanego świadczenia tylko wtedy, gdy jego nieproporcjonalność do wyrządzonej krzywdy jest wyraźna lub rażąca.

(wyrok z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CSK 165/07, G. Bieniek, A. Górski, B. Myszka, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 66)

*

Między niedochowaniem umowy przez dewelopera a szkodą w postaci utraty wartości mieszkania przeznaczonego dla zamawiającego, pomniejszoną o wysokość wpłat, do których uiszczenia na rzecz dewelopera zobowiązany był zamawiający, zachodzi normalny związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CSK 177/07, G. Bieniek, A. Górski, B. Myszka, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 67)

*

Na podstawie art. 48 § 3 k.p.c. wyłączeniu podlega nie tylko sędzia, który brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia sądu drugiej instancji, ale także sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia w sądzie pierwszej instancji.

(postanowienie z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CZ 87/07, G. Bieniek, A. Górski, B. Myszka, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 68)

*

Wniosek współwłaściciela o zniesienie współwłasności nieruchomości przerywa bieg zasiedzenia nieruchomości w stosunku do innego współwłaściciela, który jest posiadaczem nieruchomości (art. 175 w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

(postanowienie z dnia 22 sierpnia 2007 r., III CSK 41/07, M. Sychowicz, H. Pietrzkowski, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 69)

*

Przy ocenie, czy wniosek o wszczęcie postępowania układowego został złożony we właściwym czasie w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h., powinna być rozważana także okoliczność, że proponowany przez dłużnika układ został przyjęty przez zgromadzenie wierzycieli, a sąd go zatwierdził.

(wyrok z dnia 19 września 2007 r., II CSK 230/07, S. Dąbrowski, M. Grzelka, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 70)

*

Rozdzielenie przez osobę uprawnioną do pochówku prochów zmarłego do dwóch odrębnych urn, a następnie złożenie do grobu jednej z nich oraz zatrzymanie drugiej do własnej dyspozycji, jest działaniem bezprawnym, mogącym naruszyć dobro osobiste (kult pamięci zmarłego) innej osoby uprawnionej do pochówku.

(wyrok z dnia 20 września 2007 r., II CSK 237/07, H. Ciepla, G. Misiurek, H. Pietrkowski, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 71)

*

Miarkowanie kary umownej zastrzeżonej na wypadek zwłoki w spełnieniu całości świadczenia jest co do zasady dopuszczalne także ze względu na wykonanie przez dłużnika zobowiązania w znacznej części.

(wyrok z dnia 21 września 2007 r., V CSK 139/07, H. Wrzeszcz, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 72)

*

Przewidziany w art. 73 dekretu z dnia 6 maja 1953 r. – Prawo górnicze (jedn. tekst: Dz.U. z 1978 r. Nr 4, poz. 12 ze zm.) trzyletni termin dochodzenia roszczeń z tytułu szkody górniczej jest terminem zawitym prawa materialnego.

(wyrok z dnia 21 września 2007 r., V CSK 186/07, H. Wrzeszcz, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 73)

*

Członek spółdzielni mieszkaniowej, któremu przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, jest konsumentem w rozumieniu art. 385¹ pkt 3 k.c.

(wyrok z dnia 26 września 2007 r., IV CSK 122/07, T. Bielska-Sobkowicz, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 74)

*

Zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, jednakże osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m², przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w., jest zgodne z prawem.

(wyrok z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07, H. Ciepła, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 75)

*

Na postanowienie sądu drugiej instancji, wydane na podstawie art. 781 § 1 zdanie drugie k.p.c. w przedmiocie nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, zażalenie nie przysługuje.

(postanowienie z dnia 2 października 2007 r., II CZ 73/07, H. Ciepła, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 76)

*

Wyrokowanie na podstawie twierdzeń jednej ze stron, niemających usprawiedliwienia w zgromadzonym materiale oraz budzących zasadnicze

zastrzeżenia w świetle dowodów przedstawionych przez drugą stronę, jest sprzeczne ze standardami orzekania przez sąd.

(wyrok z dnia 3 października 2007 r., IV CNP 70/07, H. Pietrkowski, K. Tyczka-Rote, K. Zawada, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 77)

*

Ustanowienia hipoteki nie musi poprzedzać zobowiązanie właściciela nieruchomości wobec wierzyciela hipotecznego do ustanowienia hipoteki.

(wyrok z dnia 3 października 2007 r., IV CSK 193/07, H. Pietrkowski, K. Tyczka-Rote, K. Zawada, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 78)

*

Wpis na rachunku bankowym stanowi materialnoprawną przesłankę rozporządzania przez posiadacza środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku bankowym.

(wyrok z dnia 4 października 2007 r., V CSK 255/07, B. Myszka, K. Pietrzykowski, Z. Strus, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 79)

*

Niedołączenie do wniosku o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości odłączonej i dokonanie wpisu własności dokumentów będących podstawą oznaczenia nieruchomości zgodnie z § 36 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów (Dz.U. Nr 102, poz. 112 ze zm.) stanowi brak formalny wniosku.

(postanowienie z dnia 10 października 2007 r., I CSK 230/07, A. Górski, I. Koper, M. Kłós, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 80)

*

Skarga kasacyjna, w której zakres żądanego uchylenia lub uchylenia i zmiany nie odpowiada wskazanemu zakresowi zaskarżenia ani podanej wartości przedmiotu zaskarżenia, podlega odrzuceniu (art. 398⁶ w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 4 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 12 października 2007 r., V CSK 309/07, I. Gromska-Szuster, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 81)

*

1. Artykuł 24 k.c. może stanowić podstawę ochrony, gdy do zagrożenia lub naruszenia dóbr osobistych dochodzi na skutek pośredniego, niematerialnego oddziaływania, pozostającego w związku z korzystaniem z sąsiedniej nieruchomości.

2. Dysponowanie przez podmiot dopuszczający się naruszenia dóbr osobistych zezwoleniem na prowadzenie określonej działalności nie wyłącza bezprawności jego działania, a ocena naruszeń, będących podstawą roszczenia przewidzianego w art. 24 k.c., należy do sądu.

(wyrok z dnia 11 października 2007 r., IV CSK 264/07, K. Strzelczyk, M. Bączyk, M. Grzelka, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 82)

*

1. W sprawie o uchylenie wyroku sądu polubownego sąd rozpoznaje skargę w granicach podstaw przytoczonych przez skarżącego, z urzędu bierze natomiast pod uwagę okoliczności wymienione w art. 1206 § 2 k.p.c.

2. Skarga o wznowienie postępowania w sprawie o uchylenie wyroku sądu polubownego może być oparta tylko na okolicznościach dotyczących postępowania przed sądem polubownym, które nie były objęte podstawami skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

(postanowienie z dnia 12 października 2007 r., V CZ 91/07, J. Frąckowiak, M. Sychowicz, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 83)

*

Niedopuszczalne jest zawarcie ugody przez kuratora procesowego, ustanowionego dla strony, której miejsce pobytu nie jest znane.

(wyrok z dnia 17 października 2007 r., II CSK 261/07, S. Dąbrowski, B. Myszka, M. Kłós, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 84)

*

Rozpoznając skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego, sąd bada ważność zapisu na sąd polubowny tylko wtedy, gdy skarga została oparta na podstawie przewidzianej w art. 712 § 1 pkt 1 k.p.c.

(wyrok z dnia 19 października 2007 r., V CSK 181/07, H. Wrzeszcz, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 85)

*

Rekompensacie w ramach stosownego odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. podlegają szkody majątkowe i niemajątkowe, doznane przez rodzica, którego stan zdrowia na skutek silnego wstrząsu psychicznego spowodowanego nagłą tragiczną śmiercią dziecka uległ zmianie uzasadniającej przyjęcie znacznego pogorszenia jego sytuacji życiowej.

(wyrok z dnia 24 października 2007 r., IV CSK 192/07, K. Zawada, A. Górski, I. Koper, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 86)

*

Postanowienia statutu regulujące organizację spółki akcyjnej podlegają wykładni obiektywnej.

(wyrok z dnia 24 października 2007 r., IV CSK 260/07, K. Zawada, A. Górski, I. Koper, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 87)

*

Przesłanie treści oświadczenia woli faksem spełnia jedynie warunki uprawdopodobnienia za pomocą pisma.

(wyrok z dnia 23 listopada 2007 r., IV CSK 228/07, J. Górowski, B. Myszką, Z. Strus, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 88)

*

W postępowaniu o unieważnienie lub sprostowanie aktu urodzenia nie może być uwzględnione żądanie wykreślenia z aktu urodzenia danych dotyczących ojca, oparte na twierdzeniu, że nie złożył on oświadczenia o uznaniu dziecka lub że oświadczenie to dotknięte jest nieważnością.

(postanowienie z dnia 27 listopada 2007 r., IV CSK 287/07, G. Misiurek, E. Skowrońska-Bocian, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 89)

*

Wydanie postanowienia bezzasadnie odrzucającego sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym oraz oddalenie zażalenia od tego postanowienia, odbierające stronie pozwanej możliwość obrony swych praw w postępowaniu po wydaniu nakazu zapłaty, może stanowić podstawę skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego nakazu zapłaty (art. 424¹ § 2 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 30 listopada 2007 r., III CNP 67/07, T. Bielska-Sobkowicz, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 90)

*

Właściciel nieruchomości, który utracił własność z chwilą wejścia w życie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 275), pozostaje jej posiadaczem samoistnym w złej wierze.

(postanowienie z dnia 5 grudnia 2007 r., I CSK 300/07, G. Bieniek, M. Bączyk, J. Górowski, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 91)

*

Artykuł 108 k.c. może mieć zastosowanie przez analogię do czynności prawnych podejmowanych przez zarząd fundacji.

(wyrok z dnia 5 grudnia 2007 r., I CNP 41/07, G. Bieniek, M. Bączyk, J. Górowski, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 92)

*

Jeżeli po wezwaniu do udziału w sprawie w charakterze pozwanych nowych podmiotów postępowanie przeciwko dotychczasowemu pozwanemu zostało umorzone, to w celu skutecznej reprezentacji w dalszym postępowaniu pełnomocnik powoda powinien zostać umocowany do działania przeciwko nowym pozwany. Brak takiego umocowania powoduje nieważność postępowania.

(wyrok z dnia 6 grudnia 2007 r., IV CSK 277/07, M. Wysocka, A. Górski, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 93)

*

Artykuł 322 k.p.c. nie ma zastosowania w sprawach o zapłatę kwot niezbędnych do pokrycia kosztów związanych z realizacją obowiązku wynikającego z art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.).

(wyrok z dnia 7 grudnia 2007 r., III CSK 194/07, J. Frąckowiak, K. Zawada, M. Kłós, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 94)

INFORMACJE

W dniu 1 lipca 2008 r. Izba Cywilna Sądu Najwyższego gościła delegację prawników amerykańskich ze stanu Floryda. Sędzia Ross M. Goodman (State of Florida Circuit Court), sędzia Marci L. Goodman (State of Florida Circuit Court) oraz mecenas Fredric Levin zwiedzili gmach Sądu Najwyższego i zapoznali się z jego historią.

Na prośbę Prezesa Sądu Najwyższego prof. dr hab. Tadeusza Erecińskiego gości przyjęła sędzia Sądu Najwyższego Mirosława Wysocka, Przewodnicząca Wydziału IV, która zapoznała delegację z pracą Izby Cywilnej. Amerykańscy goście wykazali duże zainteresowanie zagadnieniem związania sądów powszechnych wykładnią zawartą w orzeczeniach Sądu Najwyższego. Przedstawiła także model awansu zawodowego sędziów ze szczególnym uwzględnieniem warunków stawianych sędziom Sądu Najwyższego. Dużym zaskoczeniem dla gości z Florydy okazała się informacja na temat częstotliwości zmian w prawie polskim; fakt ten został uznany przez prawników amerykańskich za szczególnie niedogodny, zwłaszcza dla pracy sądów.

*

W sierpniu jubileusz 35-lecia pracy zawodowej obchodziła Pani Grażyna Banaszewska, kierowniczka sekretariatu Wydziału II, a jubileusz 20-lecia pracy zawodowej pani Halina Krysiak, woźna sądowa w Izbie Cywilnej.

Dane statystyczne – lipiec 2008 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	651	210	157	-	17	1	18	-	77	44	704
3.	CZP, w tym:	38	8	13	7	-	-	-	-	-	6	33
	- art. 390 k.p.c.	31	7	12	6	-	-	-	-	-	6	26
	- skład 7-miu	7	-	1	1	-	-	-	-	-	-	6
	- pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	78	31	59	-	35	4	11	-	-	9	50
5.	CO, w tym	12	15	10	-	2	-	-	-	-	8	17
	- art. 401 k.p.c.	5	8	-	-	-	-	-	-	-	-	13
	- art. 45, 48 k.p.c.	7	7	10	-	2	-	-	-	-	8	4
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	77	50	30	-	-	-	-	-	7	23	97
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	856	314	269	7	54	5	29	-	84	90	901

Dane statystyczne – sierpień 2008 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						Inny sposób	
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	704	217	100	-	13	-	12	-	46	29	821
3.	CZP, w tym:	33	12	6	4	-	-	-	-	-	2	39
	- art. 390 k.p.c.	27	11	6	4	-	-	-	-	-	2	32
	- skład 7-miu	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	- pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	50	35	25	-	10	3	5	-	-	7	60
5.	CO, w tym	17	10	8	-	1	-	-	-	-	7	19
	- art. 401 k.p.c.	13	1	1	-	1	-	-	-	-	-	13
	- art. 45, 48 k.p.c.	4	9	7	-	-	-	-	-	-	7	6
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	97	64	25	-	5	-	-	-	7	13	136
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	901	338	164	4	29	3	17	-	53	58	1075